

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Kozubík

**Uznávání cizích rozhodnutí o osvojení páry
stejného pohlaví**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Mgr. Magdalena Pfeiffer, Ph.D

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 9. 11. 2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 117 325 znaků včetně mezer.

Jan Kozubík

V Praze dne 9. 11. 2022

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat doc. JUDr. Mgr. Magdaleně Pfeiffer, Ph.D za ochotu a cenné připomínky při psaní mé diplomové práce a za podnícení zájmu o mezinárodní právo soukromé.

OBSAH

Úvod	5
1. Osvojení páry stejného pohlaví	7
2. Prameny právní úpravy uznávání rozhodnutí o osvojení.....	9
2.1. Zákon o mezinárodním právu soukromém.....	10
2.2. Dvoustranné smlouvy o právní pomoci	13
2.3. Haagská adopční úmluva.....	15
3. Relevantní judikatura	19
3.1. Podmínka přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva.....	19
3.2. Výhrada veřejného pořádku	22
3.2.1. Judikatura českých soudů.....	23
3.2.2. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva.....	28
3.2.3. Judikatura Soudního dvora Evropské unie.....	34
4. Návrhy de lege ferenda.....	39
4.1. Česká republika	39
4.2. Evropská unie	40
4.3. Haagská konference mezinárodního práva soukromého	42
Závěr	44
Seznam zkratk.....	47
Seznam použitých zdrojů.....	48

Úvod

„Když jste rodičem v jedné zemi, jste rodičem ve všech zemích.“ Těmito slovy Ursula von der Leyen v projevu o stavu Unie 2020 oznámila, že Evropská komise bude usilovat o vzájemné uznávání rodinných vztahů v Evropské unii. Motivací k započetí prací na tomto legislativním návrhu byla mimo jiné chybějící unifikace pravidel uznávání cizích rozhodnutí o osvojení. S výjimkou mezinárodního osvojení dle Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení publikované pod č. 43/2000 Sb. m. s. (dále „Haagská adopční úmluva“) je dnes tato oblast regulována výhradně úpravou národní, případně úpravou zakotvenou ve dvoustranných smlouvách o právní pomoci. Tato absence sjednocených pravidel přitom vede k nejistotě, zdali po přechodu státní hranice zůstane právní vztah mezi osvojitelem a osvojencem zachován, přičemž tato nejistota dopadá zejména na situace, kdy je osvojitelem pár stejného pohlaví. V současné době totiž osvojení těmito páry umožňuje pouze asi jedna šestina zemí světa.¹ Přemístění stejnopohlavní rodiny z jedné z těchto zemí, kde k osvojení došlo, do země jiné, která taková osvojení vylučuje, tak může přinést zásadní komplikace v každodenním životě této rodiny, od nejistoty ohledně nabytí občanství,² výkonu rodičovské odpovědnosti, nároku na výživné, dědictví, dávky sociálního zabezpečení či daňové výhody přes nedostatečnou ochranu v případě hospitalizace dítěte (neexistence práva na nepřetržitou přítomnost rodičů, na informování o zdravotním stavu, na činění důležitých rozhodnutí v této souvislosti) až po značnou nejistotu o osudu dítěte při dlouhodobé hospitalizaci či úmrtí jednoho nebo obou z rodičů. Bukertová připomíná, že opomenout nelze ani negativní vliv na psychiku osvojence, který v případě neuznání rozhodnutí o osvojení překročením hranic *de iure* ztrácí své rodiče a tím i část své identity.³

V souvislosti s migrací obyvatel, která je v rámci evropského kontinentu navíc zintenzivněna volným pohybem mezi členskými státy Evropské unie, se otázka uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví ukazuje jako vysoce aktuální. A to i s ohledem na pokračující liberalizaci úpravy rodičovství těchto párů ve státech západní Evropy a Skandinávie, a naopak konzervativní přístup států Evropy východní. Tuto aktuálnost potvrzují také v nedávné době publikovaná zásadní rozhodnutí vnitrostátních i mezinárodních soudů, která budou v této

---

¹Odkaz na právní úpravu jednotlivých států lze nalézt na stránkách [wikipedia.org](https://en.wikipedia.org/wiki/Samesex_adoption#Summary_of_laws_by_jurisdiction) (Zdroj: Wikipedia. *Same-sex adoption* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Samesex_adoption#Summary_of_laws_by_jurisdiction)

² V České republice není dle § 9 zákona č. 186/2013 Sb., o statním občanství České republiky, možné bez uznání rozhodnutí o osvojení získat české občanství pro dítě osvojené českým osvojitelem v zahraničí.

³BURKERTOVÁ, Eva. Nad nálezem Ústavního soudu ve věci uznávání zahraničních adopcí. *Jurisprudence*. 2021, č. 3, str. 32.

práci podrobně rozebrána, stejně jako legislativní návrhy na národní, evropské i mezinárodní úrovni.

Diplomová práce si klade za cíl poskytnout rozbor úpravy uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví a související judikatury a legislativních návrhů, a to primárně z perspektivy České republiky. Práce je členěna do čtyř kapitol, úvodu a závěru. V kapitole první „Osvojení páry stejného pohlaví“ nejprve definuji osvojení jako právní rodičovství, následně představím kategorie osvojitelů dle české právní úpravy a v neposlední řadě poskytnu přehled zemí umožňující osvojení páry stejného pohlaví. V další kapitole „Prameny právní úpravy uznávání rozhodnutí o osvojení“ rozeberu úpravu uznávání těchto rozhodnutí v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (dále „ZMPS“), ve dvoustranných smlouvách o právní pomoci, kterými je Česká republika vázána, a v Haagské adopční úmluvě. Podrobně se vždy zaměřím na možnost uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví. V následující kapitole „Relevantní judikatura“ nejprve analyzuji nálezy Ústavního soudu týkající se ústavnosti podmínky přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva obsažené v § 63 odst. 1 ZMPS. Následně se zaměřím na otázku výhrady veřejného pořádku ve vztahu k uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví, a to jak v rozhodovací praxi soudů českých, tak také v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva (dále „ESLP“) a Soudního dvora Evropské unie (dále „Soudní dvůr“). V poslední kapitole „Návrhy de lege ferenda“ představím tuzemské, evropské i mezinárodní legislativní návrhy v této oblasti. V závěru poté shrnu poznatky z celého textu.

Pro zpracování diplomové práce použiji metodu deskriptivní a analytickou s prvky metody komparativní. Práce bude obsahovat také subjektivní právní názory na vybrané otázky.

1. Osvojení páry stejného pohlaví

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále „občanský zákoník“) definuje v § 794 osvojení jako přijetí cizí osoby za vlastní, což vyjadřuje základní princip osvojení, tedy že se jedná o nahrazení biologického rodičovství právním. Oproti předchozí úpravě v zákoně č. 94/1963 Sb., o rodině, obsahuje ta platná v občanském zákoníku řadu změn. Komentářová literatura považuje za nejdůležitější celkovou koncepční a systematickou změnu pojetí osvojení, které je nově třeba chápat jako statusovou změnu, nikoliv pouze jako jednu z variant náhradní péče o dítě.⁴ Následkem osvojení dítěte je zánik příbuzenského poměru mezi osvojencem a původní rodinou, jakož i práv a povinností z tohoto poměru vyplývajících, a naopak vznik právního vztahu mezi dítětem a novým rodičem/rodiči, který je plně srovnatelný s postavením dítěte biologického. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla je v současné době situace, kdy je osvojitelem manžel/manželka jednoho z rodičů osvojence. V tomto případě se stává osvojenec společným dítětem těchto manželů.⁵

Páry stejného pohlaví mohou v České republice od roku 2006 vstupovat do registrovaného partnerství,⁶ společné osvojení však těmto párům umožněno není a stejně tak není umožněno ani osvojení dítěte jednoho z registrovaných partnerů tím druhým. Dle občanského zákoníku jsou totiž přípustnými osvojiteli pouze manželé, jeden z manželů nebo jiná osoba,⁷ přičemž manželství je definováno jako trvalý svazek muže a ženy⁸ a ustanovení části druhé občanského zákoníku týkající se rodinného práva neplatí obdobně pro registrovaná partnerství.⁹ Osvojit dítě může pouze jeden z registrovaných partnerů jako jiná osoba.¹⁰ Druhý z partnerů však není právně považován za rodiče dítěte ani v případě, kdy jej vychovávají společně.

Na rozdíl od České republiky je osvojení páry stejného pohlaví umožněno asi v šestině zemí světa napříč kontinenty, viz obrázek č. 1. Konkrétně se jedná o Andorru, Argentinu, Austrálii, Belgii, Brazílii, Dánsko, Finsko, Francii, Chile, Chorvatsko, Island, Irsko, Izrael, Jihoafrickou republiku, Kanadu, Kolumbii, Kostariku, Kubu, Lichtenštejnsko, Lucembursko,

---

⁴ SEDLÁK, Petr a KYSELOVSKÁ, Tereza. § 794 [Definice osvojení]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Praha: C. H. Beck, 2020, str. 559.

⁵ Občanský zákoník, § 833.

⁶ Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství.

⁷ Občanský zákoník, § 800.

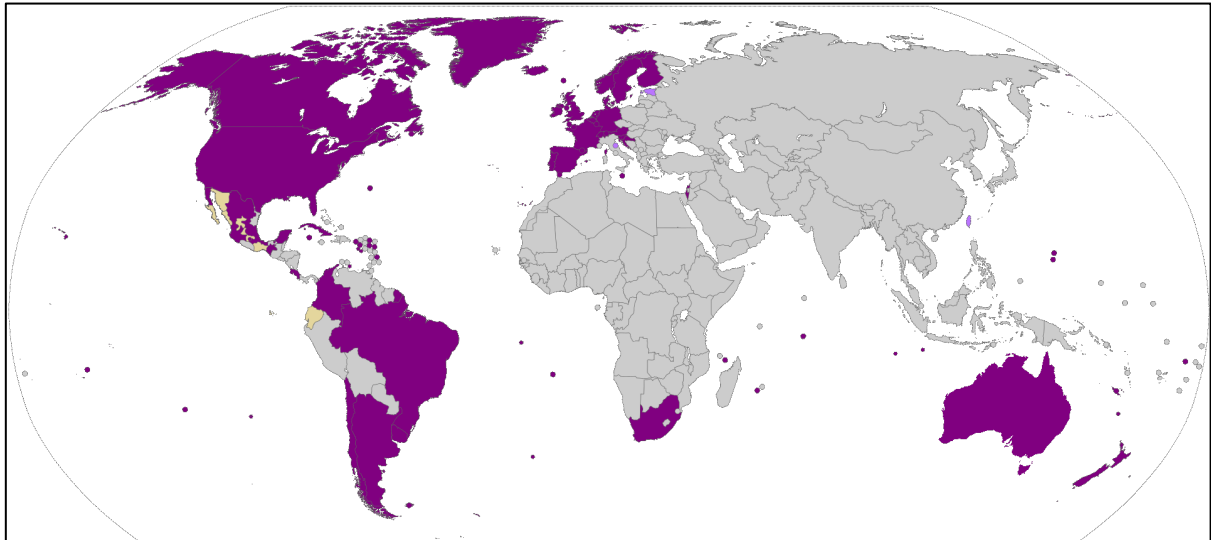
⁸ Tamtéž, § 655.

⁹ Tamtéž, § 3020.

¹⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15.

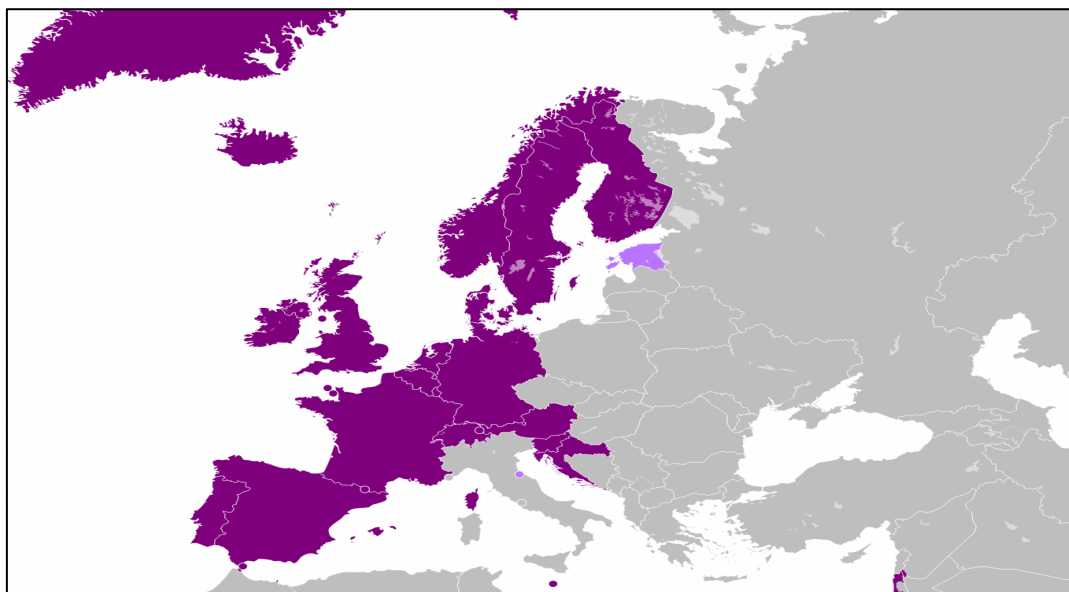
Maltu, Mexiko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Nový Zéland, Portugalsko, Rakousko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Uruguay, USA a Velkou Británií. V Estonsku, San Marinu a na Taiwanu je umožněno osvojení dítěte jednoho z partnerů tím druhým.¹¹

Obrázek č. 1 – osvojení páry stejného pohlaví ve světě (zdroj: www.wikipedia.org)

Z dvaceti sedmi států Evropské unie společné osvojení páry stejného pohlaví umožňuje patnáct z nich.¹² Estonsko umožňuje pouze osvojení dítěte registrovaného partnera. Na mapě je patrný značně rozdílný přístup států západní Evropy a Skandinávie oproti státům postkomunistickým.

Obrázek č. 2 – osvojení páry stejného pohlaví v Evropě (zdroj: www.wikipedia.org)

¹¹ Wikipedia, op. cit. pozn. 1.

¹² Konkrétně se jedná o Belgii, Dánsko, Finsko, Francii, Chorvatsko, Irsko, Lucembursko, Maltu, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Slovinsko, Španělsko a Švédsko.

2. Prameny právní úpravy uznávání rozhodnutí o osvojení

Právní poměry s mezinárodním prvkem mají vztah ke dvěma a více státům současně. Rozhodnutí vydaná orgány jednoho z těchto států vyvolají právní účinky na území státu, kde k vydání došlo. Současně však bude často třeba, aby tyto právní účinky byly přeneseny na území jednoho či více dalších států.¹³ K tomu slouží institut uznávání, kterým se cizozemskému rozhodnutí přiznávají tytéž právní účinky, jako by šlo o rozhodnutí vnitrostátní. Důsledkem je právní stav, který by nastal, kdyby o téže věci bylo totožně rozhodnuto orgánem tuzemským.¹⁴

V případech rozhodnutí o osvojení je jejich uznávání klíčové. Neuznání vazeb mezi rodičem a dítětem totiž přináší zásadní komplikace pro život dané rodiny, od nejistoty ohledně nabytí občanství, až po značnou nejasnost o osudu dítěte při dlouhodobé hospitalizaci či úmrtí jednoho nebo obou z rodičů. I přes všechny tyto negativní dopady se však právní úpravu uznávání rozhodnutí o tzv. vnitrostátním osvojení¹⁵ doposud nepodařilo unifikovat. Tato oblast není upravena žádnou mezinárodní úmluvou ani právem Evropské unie. Z rozsahu věcné působnosti nařízení Brusel I bis¹⁶ i Brusel II ter¹⁷ je osvojení vyňato a žádný jiný evropský předpis tuto problematiku neupravuje. Uznávání rozhodnutí o vnitrostátním osvojení je tak regulováno buď dvoustrannými smlouvami o právní pomoci, nebo národní právní úpravou, kterou je v České republice ZMPS. Neochota států dosáhnout v této oblasti unifikace je dána tradičním propojením rodinného práva s individuálními historickými, náboženskými a společenskými hodnotami, které se mezi jednotlivými zeměmi mnohdy značně liší.¹⁸ Příkladem může být právě rodičovství páru stejného pohlaví, k jehož regulaci se státy stavějí značně odlišně. Mezinárodní unifikace se

---

¹³ ŠÍNOVÁ, Renáta, KAPITÁN, Zdeněk a kol. *Rodina v mezinárodních souvislostech* [online]. Praha: Leges, 2019. Dostupné z: https://www.umpod.cz/documents/35829/40985/Rodina_v_mezinarodnich_souvislostech.pdf/8836dfc030b-ff1d-037c-cf829ae5992b?t=1636223828036, str. 100.

¹⁴ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno: Doplněk, 2009, str. 410.

¹⁵ Jedná se o osvojení, jehož celý proces proběhl v rámci jednoho státu. Příkladem může být situace, kdy si pár stejného pohlaví, občan České republiky a občan Trinidadu a Tobaga, žijící v americkém státě New Jersey, osvojil dle tamějšího práva dva nezletilé americké občany (srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 6/20). Případně také např. situace, kdy by došlo k osvojení dítěte ve Švédsku česko-švédským párem s obvyklým bydlištěm v tomto státě. Jelikož v obou případech mají osvojitelé i osvojenec obvyklé bydliště v totožném státě, nemůže se jednat o mezinárodní osvojení dle Haagské adopční úmluvy.

¹⁶ Nařízení Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, čl. 1 odst. 2 písm. a).

¹⁷ Nařízení Rady (EU) č. 2019/1111 ze dne 25. 6. 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí, čl. 1 odst. 3 písm. b).

¹⁸ NOVÁKOVÁ, Markéta. § 60 [Pravomoc]. In: PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2013, str. 414.

podářilo dosáhnout pouze v případech tzv. mezinárodního osvojení.¹⁹ Haagská adopční úmluva, kterou je v současné době vázáno sto čtyři smluvních států,²⁰ obsahuje regulaci podmínek, procesu a uznávání mezinárodního osvojení.

2.1. Zákon o mezinárodním právu soukromém

Dle ustanovení § 63 odst. 1 ZMPS lze v případech, kdy v době vydání rozhodnutí o osvojení byl osvojitel nebo osvojenec občanem České republiky, uznat cizí rozhodnutí pouze tehdy, jsou-li splněny tři podmínky. Tyto podmínky jsou speciální úpravou pro uznávání rozhodnutí o osvojení a použijí se namísto obecné úpravy v § 15 ZMPS.

První podmínka stanoví, že se osvojení nesmí přičít veřejnému pořádku. Této výhrady se má použít, jestliže by se účinky použití cizího předpisu přičily takovým zásadám českého právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat, nikoliv tedy jakékoliv kogentní normě.²¹ To by mohlo nastat například za situace, kdy by osvojitelem nezletilého byla osoba pravomocně odsouzená za pohlavní zneužívání.²² Otázka výhrady veřejného pořádku ve vztahu k osvojení páry stejného pohlaví je podrobně rozebrána v kapitole 3.2. Podmínka druhá určuje, že osvojení nesmí bránit výlučná pravomoc českých soudů. S ohledem na § 60 odst. 3 ZMPS by tato podmínka nebyla splněna při zahraničním osvojení českého nezletilého s obvyklým pobytem na území České republiky. V neposlední řadě podmínka třetí stanoví, že osvojení musí být přípustné podle hmotněprávních ustanovení českého práva. Toto ustanovení má zabránit obcházení české zákonné úpravy tím, že by docházelo k osvojení českými občany v zahraničí.²³ Komentářová literatura uvádí příklady z minulosti, kdy čeští občané, popř. pár, z nichž jeden byl občanem České republiky, v zahraničí dosáhli vydání rozhodnutí o osvojení dítěte za podmínek, které zásadně nedopovídaly českému rodinnému právu. Společnými osvojiteli v zahraničí se staly osoby, které

---

¹⁹ Mezinárodním osvojením se rozumí případy, kdy dítě obvykle žijící v jednom smluvním státě (stát původu) má být po svém osvojení, nebo za účelem tohoto osvojení, přemístěno do smluvní země jiné (přijímací stát), čímž mění své obvyklé bydliště. Podrobněji v kapitole 2.3.

²⁰ HCCH. Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption [online]. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=69>

²¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, § 4.

²² DOBIÁŠ, Petr, HÁLOVÁ, Markéta, KOVAŘÍK, Zdeněk a kol.: *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Leges, 2013, str. 244.

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, § 63.

jimi dle českého práva být nemohly. Jednalo se o vdanou ženu a jejího nemanželského druha, přičemž osvojené dítě navíc ani nebylo před osvojením v jejich péči po požadovanou dobu.²⁴

Pro posouzení splnění třetí podmínky ve vztahu k uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví je klíčové zejména ustanovení § 800 občanského zákoníku, které stanoví, že osvojiteli se mohou stát pouze manželé, jeden z manželů nebo výjimečně jiná osoba. Jak bylo podrobněji vysvětleno v kapitole 1., za manžele se však dle občanského zákoníku považuje pouze pár opačného pohlaví a zákon o registrovaném partnerství speciální úpravu osvojení neobsahuje. Z toho vyplývá, že podmínka přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva nemůže být v případě společného osvojení dvěma muži nebo ženami, ani v případě osvojení dítěte jednoho z registrovaných partnerů tím druhým, naplněna, neboť tento typ osvojení český právní řád neumožňuje. Rozhodnutí o těchto typech osvojení tak není možné v České republice uznat.

V této souvislosti je důležité připomenout, že Česká republika je vázána Evropskou úmluvou o osvojení dětí,²⁵ která sblíží zásady vnitrostátní právní úpravy osvojení tak, aby pravidla pro osvojení byla obdobná v co nejširším množství států Evropy, přičemž ukládá signatářům množství povinností, např. nutnost rozhodnutí soudu/správního orgánu o osvojení, zajištění souhlasu rodičů osvojence před osvojením atd. Osvojiteli se dle čl. 6 této úmluvy mohou stát pouze manželé nebo jednotlivci. Komentářová literatura uvádí, že v době vzniku úmluvy v roce 1967 mohly všude ve světě uzavírat manželství pouze páry opačného pohlaví, tudíž cílem a záměrem tvůrců úmluvy bylo osvojení umožnit pouze párům složeným z muže a ženy nebo jednotlivcům.²⁶ To potvrzuje také výkladová zpráva²⁷ revidované Evropské úmluvy o osvojení z roku 2008.²⁸ Dle zprávy se společnými osvojiteli dle původního znění úmluvy mohly stát pouze manželé opačného pohlaví. To vedlo k jejímu vypovězení ze strany Švédska, neboť dle švédského práva se páry stejného pohlaví mohly stát společnými osvojiteli, což však nebylo s původní verzí úmluvy v souladu.²⁹ I z těchto důvodů byla proto přijata její revidovaná verze. S ohledem na odpor mnoha zemí byla v čl. 7 odst. 2 nakonec přijata kompromisní úprava, která ponechává na uvážení smluvních států, zdali rozšíří okruh osvojitelů také na páry stejného pohlaví.³⁰ Česká republika

---

²⁴ NOVÁKOVÁ, Markéta. § 63 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech osvojení]. In: PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2013, str. 426.

²⁵ Evropská úmluva o osvojení, publikována pod č. 132/2000 Sb. m. s.

²⁶ SEDLÁK a KYSELOVSKÁ, op. cit. pozn. 4, s. 562.

²⁷ COUNCIL OF EUROPE. *Explanatory Report to the European Convention on the Adoption of Children (Revised)* [online]. 2008. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800d3833>

²⁸ Revidovaná Evropská úmluva o osvojení [online]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680084823>

²⁹ COUNCIL OF EUROPE, op. cit. pozn. 27, bod 43-45

³⁰ Tamtéž, bod 46-47.

však tuto revidovanou verzi nepřijala, a tudíž je stále vázána jejím původním zněním, které osvojení páry stejného pohlaví neumožňuje. Z toho vyplývá, že podmínka přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva obsažená v § 63 odst. 1 ZMPS nemůže být v případě osvojení dvěma muži nebo dvěma ženami naplněna vedle občanského zákoníku ani ve vztahu k Evropské úmluvě o osvojení, která je v jejím původním znění součástí českého právního řádu. Rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví tak není možné v České republice uznat i z tohoto důvodu.³¹

Pro úplnost je třeba dodat, že ustanovení § 63 odst. 1 ZMPS vedle výše uvedených podmínek obsahuje dále odkaz na § 16 odst. 2 ZMPS, který upravuje řízení o uznání. Vyslovit uznání je příslušný okresní soud, který je obecným soudem toho, kdo uznání navrhuje, jinak okresní soud, v jehož obvodu nastala nebo může nastat skutečnost, pro kterou má uznání význam. Soud rozhoduje rozsudkem, přičemž návrhu vyhoví, jsou-li splněny výše uvedené podmínky, v opačném případě návrh zamítne.

Následující ustanovení § 63 odst. 2 ZMPS upravuje situace, kdy jsou všichni účastníci řízení o osvojení cizinci. V těchto případech se cizí rozhodnutí o osvojení uznávají bez dalšího, tedy pouze tak, že se k nim přihlédne, jestliže se nepřičí veřejnému pořádku a jsou-li způsobilé k uznání v domovských státech všech účastníků. Přípustnost osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva není vyžadována. Z neformálního způsobu uznávání vyplývá, že tato rozhodnutí může uznat i správní orgán, je-li to třeba pro účely správního řízení. Uznání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví je v těchto případech v zásadě možné, a to pokud nebude shledán rozpor takového rozhodnutí s veřejným pořádkem. Tento liberálnější přístup lze odůvodnit tím, že jde o záležitosti, které se netýkají českých občanů a je tedy nižší společenský zájem na kontrole příslušných rozhodnutí.³² Ustanovení § 63 odst. 3 ZMPS poté uvádí, že odstavce 1 a 2 téhož paragrafu se použijí přiměřeně také pro osvojení v cizině, která se uskutečnila jinak než rozhodnutím.

---

³¹ Tyto závěry platí obdobně také pro nesezdaného páry opačného pohlaví. Osvojení těmito páry by totiž s ohledem na nepřípustnost tohoto typu osvojení dle občanského zákoníku a Evropské úmluvy o osvojení taktéž nemohlo být v České republice uznáno.

³² BŘICHÁČEK, Tomáš. § 63 [Uznávání cizích rozhodnutí týkající se osvojení]. In: BŘÍZA, Petr. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, str. 327.

2.2. Dvoustranné smlouvy o právní pomoci

Uznávání rozhodnutí o osvojení je vedle ZMPS upraveno také některými dvoustrannými smlouvami o právní pomoci, kterými je Česká republika vázána,³³ a to v rámci obecné úpravy uznávání, nebo v rámci uznávání rozhodnutí v nemajetkových věcech. Tyto smlouvy mají dle čl. 10 Ústavy aplikační přednost, a tudíž se užijí namísto úpravy v ZMPS popsané v předchozí kapitole. Úpravu procesu a podmínek uznávání obsaženou v těchto smlouvách lze rozdělit do několika skupin, přičemž je třeba zdůraznit, že podmínku obsaženou v § 63 odst. 1 ZMPS, tedy že osvojení musí být přípustné dle hmotněprávních ustanovení českého práva, neobsahuje žádná ze smluv.

První skupinou jsou smlouvy, které předpokládají, že rozhodnutí justičních orgánů smluvní strany se uznávají neformálně bez dalšího řízení, přičemž není možné využít výhradu veřejného pořádku. Patří sem dvoustranná smlouva s Albánií,³⁴ Maďarskem,³⁵ Mongolskem,³⁶ Polskem,³⁷ Slovenskem,³⁸ SSSR (respektive s Běloruskem, Gruzíí, Kyrgyzstánem, Moldavskem a Ruskem)³⁹ a Ukrajinou.⁴⁰ Další skupinou jsou smlouvy, které předpokládají zvláštní řízení před soudem státu, ve kterém má být rozhodnutí uznáno, přičemž konkrétního podoba tohoto řízení je regulována vnitrostátní úpravou.⁴¹ V rámci této skupiny smluv soudy taktéž nemohou aplikovat výhradu

---

³³ Přehled všech dvoustranných smluv o právní pomoci, kterými je Česká republika vázána, lze nalézt na stránkách Ministerstva spravedlnosti (Zdroj: Ministerstvo spravedlnosti. *Dvoustranné smlouvy* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>).

³⁴ Smlouva mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 97/1960 Sb., čl. 40.

³⁵ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech, publikována pod č. 63/1990 Sb., čl. 56-62.

³⁶ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech, publikována pod č. 106/1978 Sb., čl. 55-65.

³⁷ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, publikována pod č. 42/1989 Sb., čl. 52-58.

³⁸ Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, publikována pod č. 209/1993 Sb., čl. 20-26.

³⁹ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 95/1993 Sb., čl. 53-61.

⁴⁰ Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, publikována pod č. 123/2002 Sb. m. s, čl. 52-58.

⁴¹ Ve vztahu k rozhodnutím týkajících se českých občanů je dle § 16 odst. 4 ZMPS třeba vést řízení u okresního soudu. Soud v těchto věcech posuzuje splnění podmínek uznání a formálních náležitostí stanovených v té které smlouvě.

veřejného pořádku. Tento postup se uplatní ve vztahu k rozhodnutím z Bulharska,⁴² KLDŘ⁴³ a Uzbekistánu.⁴⁴

Řídí-li se proces uznávání některou ze smluv z těchto dvou skupin, tak dojde-li ke splnění dalších podmínek v nich uvedených, jako je např. neexistence předchozího rozhodnutí v téže věci ve státě, kde má být uznáváno, nebo neexistence výlučné pravomoci orgánů státu, kde má být uznáváno, budou rozhodnutí o osvojení z těchto států v České republice bez dalšího řízení uznána, a to včetně rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví. Žádná z uvedených zemí však osvojení těmito páry v současné době neumožňuje, tudíž takový případ doposud nemohl nastat. Jedná se navíc o konzervativní státy, ve kterých není změna v tomto směru v blízké době pravděpodobná.⁴⁵

Poslední třetí skupinou jsou dvoustranné smlouvy, dle kterých se postup uznávání neliší od skupiny druhé, tedy potřebou zvláštního řízení dle vnitrostátního práva země, kde má být uznáno. Zásadním rozdílem je však možnost využít výhradu veřejného pořádku, na základě které může být uznání rozhodnutí zamítnuto. Taková úprava je obsažena ve smlouvě s Afghánistánem,⁴⁶ Alžírskem,⁴⁷ Francií,⁴⁸ Itálií,⁴⁹ Jemenem,⁵⁰ Kyprem,⁵¹ Rumunskem,⁵² Řeckem,⁵³ Sýrií,⁵⁴

---

⁴² Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 3/1978 Sb., čl. 56–64.

⁴³ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 93/1989 Sb., čl. 23.

⁴⁴ Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech, publikována pod č. 133/2003 Sb., čl. 37.

⁴⁵ Určitý vývoj probíhá nyní pouze na Ukrajině. Prezident Zelenskyj nedávno zveřejnil reakci na petici občanů požadující legalizaci stejnopohlavních manželství. Uvedl, že za válečného stavu není možné měnit ústavu, která definuje manželství jako svazek muže a ženy, avšak informoval, že vláda pracuje na právní úpravě, který by uzákonila registrovaná partnerství. Není však v tuto chvíli zřejmé, zdali bude obsahovat také možnost osvojení. Zdroj: Úřad prezidenta Ukrajiny. *Legalizace sňatků osob stejného pohlaví* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://petition.president.gov.ua/petition/144562>

⁴⁶ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikováno pod č. 44/1983 Sb., čl. 25-31.

⁴⁷ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikováno pod č. 17/1983 Sb., čl. 24-29.

⁴⁸ Smlouva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních, publikována pod č. 83/1985 Sb., čl. 19-23.

⁴⁹ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikována pod č. 508/1990 Sb., čl. 23-26.

⁵⁰ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Jemenskou lidovou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikována pod č. 76/1990 Sb., čl. 24-31.

⁵¹ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Kyperskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikována pod č. 96/1983 Sb., čl. 23-29.

⁵² Smlouva o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem, publikována pod č. 1/1996 Sb., čl. 52-61.

⁵³ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Řeckou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikována pod č. 102/1983 Sb., čl. 22-28.

⁵⁴ Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Syrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 8/1986 Sb., čl. 26-33.

Španělskem,⁵⁵ Švýcarskem⁵⁶ a Tuniskem.⁵⁷ Smlouva s bývalou Jugoslávií (respektive s Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou, Chorvatskem, Kosovem, Severní Makedonií, Slovinskem a Srbskem)⁵⁸ a Kubou⁵⁹ namísto veřejného pořádku umožňuje uplatnit výhradu rozporu se základními zásadami zákonodárství. Z řečeného vyplývá, že uznání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví na základě těchto smluv je v zásadě taktéž možné, a to pokud nebude uplatněna výhrada veřejného pořádku. Jelikož je nepravděpodobné, že by byl rozpor s veřejným pořádkem v těchto případech shledán v obecné rovině,⁶⁰ lze očekávat, že pokud tomu tak doposud nebylo,⁶¹ v budoucnosti k uznání rozhodnutí o osvojení párem stejného pohlaví z některé ze jmenovaných zemí dojde. V současné době osvojení dvěma muži nebo ženami umožňuje šest z nich, konkrétně Francie, Chorvatsko, Kuba, Slovinsko, Španělsko a Švýcarsko.⁶²

2.3. Haagská adopční úmluva

Vedle osvojení, ke kterému došlo v rámci jednoho státu a jehož uznávání se řídí ZMPS nebo dvoustrannými smlouvami o právní pomoci, existuje také osvojení mezinárodní, které je regulováno Haagskou adopční úmluvou. Mezinárodním osvojením se rozumí případy, kdy dítě obvykle žijící v jednom smluvním státě (stát původu) má být po svém osvojení, nebo za účelem tohoto osvojení, přemístěno do smluvní země jiné (přijímací stát). Rozhodujícím je obvyklé bydliště dítěte a žadatelů o osvojení, nikoliv jejich občanství nebo evidovaný trvalý pobyt, přičemž Haagská adopční úmluva je aplikovatelná pouze v případě, kdy je jejich obvyklé bydliště v různých smluvních státech.⁶³

---

⁵⁵Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, publikována pod č. 6/1989 Sb., čl. 16-25.

⁵⁶Úmluva mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí s dodatkovým protokolem, publikována pod č. 23/1929 Sb., čl. 1.

⁵⁷Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, o uznání a výkonu justičních rozhodnutí a o vydávání, s Dodatkovým protokolem, publikována pod č. 40/1981 Sb., čl. 24-30.

⁵⁸Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikováno pod č. 207/1964 Sb., čl. 50-60.

⁵⁹Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 80/1981 Sb., čl. 46-55.

⁶⁰Podrobněji v kapitole 3.2.

⁶¹Žádné takové rozhodnutí se mi nepodařilo dohledat.

⁶²Wikipedia, op. cit. pozn. 1.

⁶³Příkladem může být situace, kdy si hodlá filipínský manželský pár s obvyklým bydlištěm na Filipínách osvojit dítě z České republiky, nebo naopak český manželský pár s obvyklým bydlištěm v České republice dítě z Filipín. Případně pokud by česko-filipínský pár s obvyklým bydlištěm na Filipínách měl zájem osvojit dítě z České republiky. O mezinárodní osvojení se naopak jednat nebude v případě, kdy má česko-filipínský pár obvyklé bydliště na Filipínách a má zájem osvojit si dítě tam, neboť zde není splněna podmínka obvyklého bydliště žadatelů a dítěte v různých státech.

Haagská adopční úmluva dává procesu mezinárodního osvojení jasný rámec a jejím cílem je zamezit obchodování s dětmi a dalším nekalým praktikám. K tomu účelu je v každém smluvním státě určen ústřední orgán, který zajišťuje zprostředkování mezinárodních osvojení, a to jak do ciziny, tak z ciziny. V České republice je tímto orgánem Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále „ÚMPOD“).⁶⁴ ÚMPOD vede evidenci žadatelů o mezinárodní osvojení, jejichž dokumentace je mu zasílána prostřednictvím zahraničních partnerských orgánů. Vede také evidenci dětí, pro které se nepodařilo zprostředkovat náhradní rodinnou péči v tuzemsku. Žadatelé, kteří byli vyhodnoceni v procesu zvaném matching jako nejvhodnější, přijíždějí do České republiky na seznámení se dítětem. Výstupem úspěšného setkání je návrh na předání dítěte do péče před osvojením, který žadatelé podávají k Městskému soudu v Brně.⁶⁵ Jakmile vydá soud rozhodnutí, žadatelé mohou s dítětem odcestovat domů do přijímacího státu. Řízení dále probíhá v tomto státě, přičemž před rozhodnutím o osvojení je nutné, aby ÚMPOD vydal s osvojením souhlas.⁶⁶ Závěrem celého procesu je okamžik, kdy ÚMPOD od zahraničního ústředního orgánu obdrží informaci o pravomocném osvojení dítěte v cizině, respektive potvrzení, že k osvojení došlo v souladu s Haagskou adopční úmluvou.

V případě, kdy má naopak osoba s obvyklým bydlištěm na území České republiky zájem osvojit dítě z ciziny, podává žádost o osvojení u obecního úřadu obce s rozšířenou působností dle svého trvalého pobytu.⁶⁷ ÚMPOD doručení žádosti zahajuje správní řízení o zařazení žadatelů do evidence pro zprostředkování osvojení dětí z ciziny. Následuje postup obdobný výše uvedenému s tím, že Česká republika je státem přijímacím, nikoliv státem původu. Pokud nebylo v zemi původu dítěte rozhodnuto o osvojení, dochází k finalizaci osvojení v České republice. Dle informací ÚMPOD je varianta mezinárodního osvojení dítěte z ciziny do České republiky mnohem méně častá, ročně úřad obdrží jednu až dvě takové žádosti. Množství osvojených dětí je pak ještě nižší.⁶⁸

Haagská adopční úmluva obsahuje speciální úpravu uznávání rozhodnutí o mezinárodním osvojení. Dle čl. 23 bude rozhodnutí o osvojení, u kterého příslušný orgán státu, kde k němu došlo, potvrdil, že bylo provedeno v souladu s úmluvou, zákonným postupem uznáno v ostatních

---

⁶⁴ Celý proces mezinárodního osvojení je podrobně popsán na jeho webových stránkách. (Zdroj: Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. *Osvojení dítěte z České republiky do ciziny* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz/web/cz/osvojeni-ditete-z-ceske-republiky-do-ciziny>)

⁶⁵ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 428.

⁶⁶ Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, § 35 odst. 2 písm. i).

⁶⁷ Tamtéž, § 20 a 21.

⁶⁸ Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí. *Osvojení dítěte z ciziny do České republiky* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz/web/cz/osvojeni-ditete-z-ciziny-do-ceske-republiky>.

smluvních státech. Dle výkladové zprávy se spojením „zákonným postupem“ vyjadřuje skutečnost, že uznání proběhne automaticky, neformálně, tedy tak, že k němu orgány přihlédnou bez potřeby řízení o uznání.⁶⁹ Dle čl. 24 může být uznání, s přihlédnutím k nejlepšímu zájmu dítěte, zamítnuto pouze pokud je osvojení ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem. Podle výkladové zprávy má být však tato výhrada uplatňována velmi restriktivně, pouze je-li uznávané rozhodnutí v rozporu se základními zásadami uznávajícího státu. Zpráva zároveň uvádí, že neexistenci institutu osvojení v uznávajícím státě, případně neexistenci určité formy osvojení, nelze uplatnit jako důvod neuznání mezinárodního osvojení.⁷⁰

Z výše řečeného by se mohlo zdát, že k uznání rozhodnutí o mezinárodním osvojení páry stejného pohlaví by mělo v zásadě dojít, i pokud v uznávajícím státě tento typ osvojení není možný. Dle čl. 2 se však osvojitelé mohou stát pouze manželé nebo jednotlivci. Při sepisování úmluvy se nad otázkou osvojitelů vedla dlouhá diskuze, přičemž jedním z bodů bylo právě to, zdali mezi ně zahrnout i páry stejného pohlaví. Kolumbijská delegace navrhla, aby bylo přímo v textu úmluvy uvedeno, že za manžele se považuje pouze pár opačného pohlaví. Přestože tento návrh úspěšný nebyl, základní myšlenka o definici manželství jako svazku muže a ženy, kterou obsahoval, byla konsensuálně přijata a bylo rozhodnuto, že výkladová zpráva bude v tomto smyslu obsahovat jasné prohlášení.⁷¹ Z toho vyplývá, že by haagské mezinárodní osvojení manželským párem stejného pohlaví v zásadě nemělo být možné.

Výkladová zpráva k diskuzím o otázce párů stejného pohlaví jako osvojitelů dále doplňuje, že se jedná o „falešné problémy“, neboť stát původu a přijímající stát spolupracují na mezinárodním osvojení od samého počátku a mohou odmítnout souhlas s pokračováním osvojení například z důvodu osob možných osvojitelů.⁷² To potvrzuje také vedoucí oddělení mezinárodních adopcí ÚMPOD, dle které smluvní státy znají předem podmínky, za kterých je možné zprostředkovat mezi nimi osvojení. Mezi tyto podmínky patří také okruh možných osvojitelů, přičemž jelikož český právní řád osvojení dvěma muži či dvěma ženami neumožňuje a tato informace je ostatním smluvním státům známá, ÚMPOD žádnou žádost o mezinárodní osvojení ze strany zahraničního páru stejného pohlaví neviduje a ani v minulosti nevidoval. V případě, že by taková žádost podána byla, řízení o ní by bylo s ohledem na její zjevnou nepřipustnost

---

⁶⁹ PARRA-ARANGUREN, Gonzalo. *Explanatory Report on the Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercounty Adoption* [online]. HCCH, 1993. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2279>, bod 409.

⁷⁰ Tamtéž, bod 426, 428.

⁷¹ Tamtéž, bod 81-84.

⁷² Tamtéž, bod 79.

zastaveno. Obdobně by ÚMPOD nezařadil české páry stejného pohlaví do evidence žadatelů vhodných stát se osvojiteli ze zahraničí. A to odkazem na omezený okruh možných osvojitelů v Haagské adopční úmluvě.⁷³ Výkladová zpráva v neposlední řadě uvádí, že i kdyby stát původu a stát přijímací přeci jen osvojení párem stejného pohlaví umožnily, ostatní smluvní státy jsou oprávněny jej dle čl. 24 odmítnout uznat z důvodu výhrady veřejného pořádku.⁷⁴

Pro úplnost je třeba dodat, že Haagská adopční úmluva má v současné době sto čtyři smluvních stran, což je něco málo přes polovinu zemí světa. Nutně tak nastanou případy mající znaky mezinárodního osvojení, na než však tuto úmluvu aplikovat nelze. Označujeme je jako tzv. nehaagská mezinárodní osvojení. Jedná se konkrétně o situace, kdy osvojitelé mající obvyklé bydliště v zemi A osvojují dítě ze státu B, který není stranou Haagské adopční úmluvy, v úmyslu jej přemístit do jejich domovské země. Dítě po osvojení ve státě B tedy mění své obvyklé bydliště do státu A. Proces takového osvojení je regulován pouze vnitrostátním právem státu B, nikoliv Haagskou adopční úmluvou. ÚMPOD uvádí, že důvody a motivy žadatelů o nehaagské mezinárodní osvojení jsou různé, od snahy pomoci dětem z nejchudších zemí světa, nedostatku vhodnosti stát se osvojitelem (např. z důvodu věku, nesezdaného soužití, zdravotního či psychického stavu, péče o další děti atp.), přání osvojit si dítě co nejdříve po jeho narození až po délku a složitost procesu zařazování do evidence osob vhodných k osvojení skrze haagský adopční proces. Tito lidé většinou jednají „na vlastní pěst“ s pomocí různých soukromých zprostředkovatelů. Ti jim zařídí v zemi původu dítěte rozhodnutí tamního soudu o osvojení, často i bez setkání osvojence a českých osvojitelů.⁷⁵ Na rozdíl od haagského mezinárodního osvojení nejsou však tato rozhodnutí uznávána automaticky, osvojitelé se musejí obrátit na český soud s návrhem na uznání rozhodnutí stejně jako je tomu v případě uznávání rozhodnutí o vnitrostátním osvojení. Proces a podmínky uznávání těchto rozhodnutí byly podrobně popsány v předchozích kapitolách 2.1. a 2.2, lze tak odkázat na informace v nich obsažené.

---

⁷³Emailová komunikace s vedoucí oddělení mezinárodních adopcí Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí JUDr. Stanislavou Kopeckou, Ph. D dne 10. 10. 2022 a 1. 11. 2022.

⁷⁴ PARRA-ARANGUREN, op. cit. pozn. 69, bod 79.

⁷⁵ ŠÍNOVÁ a KAPITÁN, op. cit. pozn. 13, str. 266-267.

3. Relevantní judikatura

3.1. Podmínka přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva

Uznání rozhodnutí o osvojení párem stejného pohlaví, jestliže v době osvojení byl osvojitel, některý z osvojitelů nebo osvojenec českým občanem, je dle § 63 odst. 1 ZMPS v současné době v České republice vyloučeno. Nemůže být totiž naplněna podmínka přípustnosti takového osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva, konkrétně ustanovení § 800 občanského zákoníku a čl. 6 Evropské úmluvy o osvojení, které páry stejného pohlaví jako osvojitele nepřipouštějí. Otázkou ústavnosti této podmínky se zabýval v roce 2020 Ústavní soud.⁷⁶ S návrhem na její zrušení se na něj obrátil Krajský soud v Praze. Učinil tak jako odvolací soud proti rozhodnutí Okresního soudu v Nymburce,⁷⁷ kterým bylo zamítnuto uznání rozhodnutí vrchního soudu amerického státu New Jersey o osvojení dvou nezletilých občanů USA registrovanými partnery, občanem České republiky a občanem Trinidadu a Tobaga. Okresní soud své rozhodnutí odůvodnil právě tím, že nebyla splněna podmínka přípustnosti daného osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva. Krajský soud jako navrhovatel argumentoval tím, že napadená úprava brání zohlednit nejlepší zájem dítěte, čímž dochází k porušení čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.⁷⁸ Daná úprava byla dle soudu taktéž v rozporu s čl. 10 odst. 2 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod,⁷⁹ neboť neumožňovala soudu poskytnout ochranu rodinnému životu osvojitelů a osvojených, kteří měli oprávněný zájem na řešení právního postavení rodiny na území České republiky, ke které mají vazbu prostřednictvím státního občanství jednoho z osvojitelů. Odepřít uznání v případech obcházení zákona by dle překládacího soudu přitom bylo možné i po zrušení napadené části zákona pomocí výhrady veřejného pořádku.

Ústavní soud se s výše uvedenou argumentací neztotožnil a návrh zamítl. Uvedl, že Česká republika je svrchovaný stát, zákonodárce smí stanovit pravidla pro osvojování a v zásadě může bránit také tomu, aby tato pravidla byla obcházena prostřednictvím zahraniční právní úpravy, tedy osvojování českými občany v jiném státě. Podmínka plynoucí z napadeného ustanovení je tak

---

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. PL. ÚS 6/20.

⁷⁷ Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 31. 1. 2020, č. j. 5 C 407/2019-19.

⁷⁸ Úmluva o právech dítěte, publikována pod č. 104/1991 Sb.

⁷⁹ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

dle Ústavního soudu projevem suverenity zákonodárce na vlastním území v podobě nepřiznání primátu práva cizího státu nad právem českým. Ústavní soud dále odmítl argumentaci navrhovatele o nemožnosti zohlednit nejlepší zájem dítěte dle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte s odůvodněním, že zájem dítěte nemusí být hlediskem jediným a vždy a za každé situace rozhodujícím. Neakceptoval ani související argument o nemožnosti poskytnout ochranu rodinnému životu, respektive o nemožnosti uznat faktickou životní realitu rodiny, neboť mu nebylo zřejmé, proč by faktická realita života v zahraničí měla mít vyšší hodnotu než realita života na území České republiky. Ustanovení § 800 občanského zákoníku totiž neumožňuje v České republice společné osvojení registrovanými partnery, ať je realita jejich života jakákoli. Ústavní soud dodal, že z návrhu krajského soudu se navíc nejeví, že by při návštěvách rodiny v České republice došlo k jakýmkoli problémům plynoucím z toho, že cizozemské rozhodnutí o osvojení nebylo uznáno, jednalo se dle jeho názoru vesměs o hypotetické obavy ekonomické povahy. K judikatuře ESLP poté Ústavní soud uvedl, že se tento soud sice otázkou uznání rozhodnutí o osvojení zabýval v řadě případů, porušení Evropské úmluvy o ochraně lidských práv⁸⁰ (dále „Úmluva“) však shledal pouze v případech s podstatně odlišným právním i skutkovým základem. Ústavní soud uzavřel, že zákonodárce je k řešení otázek rodiny, rodičovství a manželství předurčen nejen lépe než ESLP, nýbrž i než Ústavní soud samotný.

Rozhodnutí většiny pléna bylo podrobena kritice v disentním stanovisku soudců Šámala, Šimáčkové a Šimíčka. V úvodu stanoviska soudci uvádějí, že jim není zřejmé, čím český občan žijící po dlouhou dobu v cizině s občanem cizího státu obchází českou právní úpravu, pokud jedná s cílem založit rodinu právně přípustným způsobem a žít s ní ve státě, kde je tento způsob osvojení legální. V souvislosti s možným obcházením zákona připomněli, že i v případě vyhovění návrhu by zůstala zachována pojistka výhrady veřejného pořádku, která by umožnila i nadále některá rozhodnutí neuznat. Podstata rozhodované věci spočívala dle disentujících soudců v akceptaci již existujícího právního (nejen faktického) stavu i českým právním řádem, nikoli v tom, že by navrhovatel požadoval, aby faktická realita života v zahraničí měla vyšší hodnotu než realita života na území České republiky. Osvojitelé se z důvodu neuznání této reality setkávají při návštěvách České republiky s mnoha překážkami a osvojencům není přiznána adekvátní právní ochrana (např. v oblasti dědění majetku, při hospitalizaci a právu na nepřetržitou přítomnost zákonných zástupců, právu na informace o zdravotním stavu atp.). Dle soudců tak nelze souhlasit s tvrzením, že jde jen o hypotetické obavy ekonomické povahy. V této souvislosti dále uvádějí, že se většina pléna nevypořádala s nálezem ve věci uznání cizozemského rozhodnutí o rodičovství mužského páru

---

⁸⁰ Úmluva o ochraně lidských práv a svobod, publikována pod č. 209/1992 Sb.

k dítěti narozenému prostřednictvím náhradního mateřství.⁸¹ Ústavní soud v tomto nálezu vyslovil, že neuznání cizího rozhodnutí, kterým bylo určeno rodičovství dvou osob stejného pohlaví v situaci, kdy již rodinný život byl právně i fakticky konstituován, z důvodu, že české právo neumožňuje rodičovství dvou osob stejného pohlaví, je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. V závěru soudci dodali, že podrobí-li se relevantní judikatura ESLP patřičnému rozboru a zhodnotí-li se bez předsudků, je z ní třeba dovozovat povinnost států uznat v souladu se zákonem v zahraničí založené právní rodičovství, a to ať již vzniklé na základě osvojení či náhradního mateřství.

Podstatná část argumentace většiny pléna je založena na východisku, že zákonodárce je předurčen k řešení otázek rodiny a rodičovství lépe než Ústavní soud a ESLP, přičemž zákonodárce má suverenitu určit, jaká rozhodnutí budou v této oblasti uznávána. Tento přístup má však své meze. Jak podotýká Vnenk,⁸² použijeme-li tento argument do důsledků, dojdeme k závěru, že by bylo rovněž přípustné demokratickými mechanismy prosadit omezování základních práv a svobod „nepopulární“ menšiny, v tomto případě menšiny sexuální. Dle autora je třeba respektovat demokratický princip rozhodování, ten však není absolutní a neomezený, budeme-li Českou republiku nazývat liberálním státem, a nikoliv neliberální demokracií. Parlament je jedním z ochránců základních práv a svobod, nikoliv však ochráncem jediným a výlučným. Pokud by navíc v těchto otázkách měl vždy rozhodovat pouze zákonodárce, Ústavní soud by nemohl zrušit právní úpravu, která znemožňovala osvojení osobou žijící v registrovaném partnerství.⁸³ Ústavní soud v tomto nálezu navíc uvedl, že pokud je určitá skupina osob vyloučena z určitého práva jen proto, že se rozhodla uzavřít registrované partnerství, činí se z nich de facto jakési osoby druhého řádu a dává se jim bezdůvodně určité stigma, které evokuje představu o jejich méněcennosti, zásadní odlišnosti od ostatních a zřejmě i o neschopnosti se náležitě postarat o děti.⁸⁴ Přesně k tomu však dle Vnenka dochází při paušálním vyloučení možnosti uznání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví. Na rozdíl od uvedeného nálezu nicméně takovou situaci označil tentokrát Ústavní soud za ústavně konformní.

Dalším sporným bodem nálezu je chápání toho, co lze považovat za obcházení českého právního řádu. Většina pléna uvádí, že zákonodárce může bránit tomu, aby byla česká pravidla obcházena osvojováním českými občany v jiném státě. Jak uvádí Hroudný, nález však klade rovnítko mezi úmyslné obcházení a „obcházení“ způsobené pouze tím, že osvojitel žije delší dobu

---

⁸¹ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16.

⁸² VNENK, Vladislav. Nejlepší zájem dítěte ve světle nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 6/20, aneb (nemilé) překvapení v převaze námitky politické úvahy zákonodárce. *Právní rozhledy*. 2021, č. 5, str. 179-183.

⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15.

⁸⁴ Tamtéž, bod 46.

v zahraničí a založí zde právně přípustným způsobem rodinu.⁸⁵ Tento přístup stejně jako autor nepovažuji za správný a sdílím názor disentujících soudců, podle kterých je potřeba od sebe jednotlivé případy odlišovat, přičemž k zabránění opravdových případů obcházení zákona je dostačující výhrada veřejného pořádku.

Neméně významnou částí odůvodnění byla otázka nejlepšího zájmu dítěte, který má být dle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnymi orgány. Většina pléna k nejlepšímu zájmu dítěte uvedla, že zájem dítěte nemusí být hlediskem jediným či vždy a za každé situace rozhodujícím. Souhlasím s hodnocením Burkertové,⁸⁶ že otázkou však je, která další protikladná hodnota byla zvažována a jak byla její újma konkrétně zhodnocena. Ústavní soud své rozhodnutí postavil na tom, že by zrušením napadeného ustanovení došlo k zásahu do suverenity státu v tom smyslu, že by na území České republiky proniklo cizozemské právo umožňující osvojení páry stejného pohlaví. Újma na této hodnotě měla být větší než zájem dítěte na tom, aby byla zachována jeho identita v rámci jeho právní i faktické rodiny a jeho ochrana a právo na rodinný život. Formulujeme-li však dle autorky nejlepší zájem dítěte v souladu s Obecným komentářem Výboru pro práva dítěte,⁸⁷ dospějeme k názoru opačnému. Stávající právní úprava má totiž značně negativní dopad na konkrétní dítě a jeho život v oblastech jako jsou např. kontroly na hranicích, nárok na občanství, dědictví, výživné, právo na nepřetržitou přítomnost rodičů v případě hospitalizace atd.

3.2. Výhrada veřejného pořádku

V souvislosti s uznáváním rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví je klíčové posouzení souladu takových osvojení s veřejným pořádkem. Jak bylo uvedeno výše, Ústavní soud sice podmínku přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva obsaženou v § 63 odst. 1 ZMPS nezrušil, v parlamentu byl však předložen návrh podrobněji popsany v kapitole

---

⁸⁵ HROUDNÝ, Jan. Česká republika neuznává zahraniční rozhodnutí o osvojení stejnopohlavními páry. Novela institutu manželství to může změnit. *Právo21* [online]. 1.7.2021. Dostupné z: https://pravo21.cz/pravo/ceska-republika-neuznava-zahranicni-rozhodnuti-o-osvojeni-stejnopohlavnimi-pary-novela-institutu-manzelstvi-to-muze-zmenit/#_ftn13

⁸⁶ BURKERTOVÁ, op. cit. pozn. 3.

⁸⁷ Podle výkladu Výboru pro práva dítěte, který dohlíží nad dodržováním Úmluvy o právech dítěte, uvedeného v Obecném komentáři č. 14, je nejlepší zájem dítěte nutno chápat nejen jako interpretační princip a procesní pravidlo, ale také jako substantivní právo, kterého se lze dovolávat. (Zdroj: Výbor pro práva dítěte. *Obecný komentář č. 14 Výboru pro práva dítěte – o právu dítěte na to, aby jeho nejlepší zájmy byly předním hlediskem* [online]. 2013. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf, § 6 a 29.)

4.1. směřující k jejímu odstranění politickou cestou. Kdyby se tak stalo, v zákoně by nadále zůstalo pravidlo, dle kterého by bylo uznání rozhodnutí o osvojení možné pouze v případě, pokud by nebylo shledáno jako rozporné s veřejným pořádkem. Dále je posouzení této otázky relevantní také v souvislosti s uznáváním rozhodnutí o osvojení na základě těch dvoustranných smluv o právní pomoci, které připouštějí výhradu veřejného pořádku. Jelikož žádná z těchto smluv neobsahuje podmínku přípustnosti dle hmotněprávních ustanovení českého práva, lze na základě nich na rozdíl od ZMPS uznat také rozhodnutí o osvojení párem stejného pohlaví, kdy jeden či více účastníků řízení bylo občanem České republiky. A to právě za předpokladu, že takové rozhodnutí nebude shledáno s veřejným pořádkem v rozporu. V neposlední řadě je tato otázka významná také ve vztahu k uznávání rozhodnutí o osvojení, kdy byli všichni účastníci řízení v rozhodné době cizinci. Taková rozhodnutí se totiž dle § 63 odst. 2 ZMPS uznávají bez dalšího řízení, jestliže se to nepřičí veřejnému pořádku a uznávají-li se taková rozhodnutí v domovských státech všech účastníků.

3.2.1. Judikatura českých soudů

Rozbor judikatury českých soudů týkající se výhrady veřejného pořádku ve vztahu k uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví lze v obecné rovině začít rozhodnutím Nejvyššího soudu, dle kterého rozpor s veřejným pořádkem není dán jen proto, že české právo nezná institut cizího práva, na kterém je cizí rozhodnutí, které má být uznáno, založeno. Rozpor s veřejným pořádkem je dán pouze tehdy, pokud by se uznání cizího rozhodnutí přičilo takovým zásadám společenského a státního zřízení České republiky a jejího právního řádu, na nichž je nutno bez výhrady trvat.⁸⁸ Klíčová je tak otázka, zda mezi zásady, na kterých je nutno bez výhrady trvat, patří také vyloučení osvojení párem stejného pohlaví. S ohledem na níže popsanou rozhodovací praxi soudů se domnívám, že nikoliv.

Okresní soud v Prostějově⁸⁹ v roce 2015 rozhodl o uznání rozhodnutí o osvojení dvou nezletilých manželským párem stejného pohlaví vydaným ve státě Kalifornie. Soud konstatoval, že svazek navrhovatelů je manželství a dále se podmínkou přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva uvedenou v § 63 odst. 1 ZMPS nezabýval. K otázce veřejného pořádku konstatoval, že jím není kterékoli ustanovení právního řádu, nýbrž jen ta, na

---

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/013.

⁸⁹ Rozsudek Okresního soudu v Prostějově ze dne 5. 11. 2015, č. j. 0 Nc 4714/2015–85.

nichž je nutno bez výhrady trvat, přičemž k základním principům českého právního řádu podle soudu nelze v počítat to, že dle občanského zákoníku je osvojení dítěte možné pouze manžely opačného pohlaví. Soud dodal, že jelikož je jedním ze základních principů rodinného práva blaho dítěte a závazky plynoucí z Úmluvy o právech dítěte, bylo by naopak v rozporu s veřejným pořádkem, kdy bylo uznání rozhodnutí kalifornského soudu zamítnuto. V závěru rozsudku soud konstatoval, že jelikož kalifornský soud uznal, že osvojení dětí navrhovateli je v zájmu dětí, pak český soud nemůže být bigotnější.

Stejným případem se jako správní soud zabýval Městský soud v Praze.⁹⁰ Podle ustanovení § 3a zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění platném v době rozhodování kalifornského soudu, dítě, jehož alespoň jeden osvojitel byl státním občanem České republiky, nabývalo české státní občanství dnem právní moci rozsudku o osvojení.⁹¹ Rozhodnutí vrchního soudu Kalifornie podléhalo dle tehdejší právní úpravy neformálnímu způsobu uznávání dle § 65 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění platném v době vydání napadeného rozhodnutí. To znamená, že uznání se nevyslovovalo zvláštním výrokem soudu jako dle současné úpravy v § 63 odst. 1 ZMPS ve spojení s § 16 odst. 4 ZMPS, ale příslušný orgán po posouzení splnění podmínek pro uznání k tomuto rozhodnutí přihlédl, jako by šlo o rozhodnutí českého soudu. Jednou z těchto podmínek uvedených v § 64 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, byl soulad s veřejným pořádkem. A právě pro rozpor s ním Úřad městské části Praha 1 žádosti o vydání potvrzení o státním občanství pro oba nezletilé nevyhověl a toto rozhodnutí následně potvrdil Magistrát hlavního města Prahy jako odvolací správní orgán. Správní orgány konstatovaly, že český právní řád nepřipouští společné osvojení dítěte jinými osobami než mužem a ženou žijícími v manželství a tento princip lze považovat za jednu ze základních zásad, a tedy i za součást veřejného pořádku. Následně byla podána správní žaloba, na základě které Městský soud v Praze rozhodnutí správních orgánů zrušil,⁹² neboť rozpor s veřejným pořádkem v daném případě nebyl dle jeho názoru dán.⁹³ Soud konstatoval, že z oblasti rodinného práva lze za zásady, na nichž je nutno bez výhrady trvat, považovat zejména princip monogamie či zájem a blaho dítěte,

⁹⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 4. 2016, č. j. 5 A 185/2012–58.

⁹¹ Dle současné právní úpravy obsažené v ustanovení § 9 zákona č. 186/2013 Sb., zákon o státním občanství, nabývá dítě, které bylo osvojeno rozhodnutím orgánu cizího státu a alespoň jedním z osvojitelů je státní občan České republiky, státní občanství České republiky dnem nabytí právní moci rozhodnutí o uznání osvojení, pokud bylo osvojení v České republice podle zákona o mezinárodním právu soukromém uznáno.

⁹² Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 4. 2016, č. j. 5 A 185/2012–58.

⁹³ Městský soud v Praze sice rozhodl po nabytí účinnosti ZMPS a po uznání rozhodnutí výše uvedeným rozsudkem Okresního soudu v Prostějově, uvedl však, že vycházel při přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí ze skutkového a právního stavu, který zde byl v době rozhodování správního orgánu a ke změně právní úpravy nastalé po vydání přezkoumávaného rozhodnutí tak nemohl přihlížet.

neboť se jedná o ustálené a neměnné normy, které v zásadě nepodléhají novelizacím a které tvoří základní pilíře celého systému, na němž je rodinné právo vystavěno. Těmto významným zásadám nelze stavět naroveň pravidlo, že společně si mohou osvojit dítě jen manželé opačného pohlaví. Kasační stížnost podána v této věci nebyla a rozhodnutí se tak stalo konečným.

Ústavní soud se problematikou výhrady veřejného pořádku ve vztahu k osvojení páry stejného pohlaví doposud nezabýval. V jeho judikatuře lze přesto nalézt rozhodnutí, která jsou v tomto kontextu velmi relevantní. Dle ustanovení § 800 občanského zákoníku se může stát osvojitelem i jednotlivec, přičemž právní řád nevyklučuje, aby touto osobou byl gay nebo lesba. Ústavní soud zrušil⁹⁴ ustanovení § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství, dle kterého trvajícím partnerství bránilo tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte. Tím bylo umožněno, aby se osvojitelem jednotlivcem mohl stát také registrovaný partner.⁹⁵ Druhý z partnerů za rodiče právně být považován nadále nemůže, zákon o registrovaném partnerství však s výchovou dítěte oběma partnery počítá, konkrétně v § 13 odst. 3 uvádí, že pokud jeden z partnerů pečuje o dítě a oba partneři žijí ve společné domácnosti, podílí se na výchově dítěte i druhý partner, přičemž povinnosti týkající se ochrany vývoje a výchovy dítěte se vztahují i na něj. V jiném nálezu⁹⁶ Ústavní soud zrušil rozhodnutí Nejvyššího soudu, který pro rozpor s veřejným pořádkem zamítl vůči jednomu z manželů stejného pohlaví uznat kalifornské rozhodnutí o určení rodičovství k dítěti narozenému prostřednictvím náhradního mateřství. Ústavní soud dospěl k závěru, že došlo k zásahu do práv rodičů i dítěte a zdůraznil, že výhradu veřejného pořádku je nutno chápat jako obranu proti důsledkům použití zahraničního práva, které jsou v tuzemském prostředí nesnesitelné a neudržitelné. Rodičovství párů stejného pohlaví však takovým případem není, neboť již dnes české právo připouští možnost, že dítě bude mít dva rodiče stejného pohlaví. Jestliže totiž jeden z rodičů změní pohlaví, nepřestává být rodičem svého dítěte. Pokud tedy tuto možnost právní řád připouští a jednoho z rodičů po změně pohlaví nezabavuje rodičovských práv a povinností, je dle Ústavního soudu existence dítěte s rodiči stejného pohlaví z hlediska veřejného pořádku obecně přípustná. Způsob, jakým taková situace vznikla, není z pohledu nejlepšího zajmu dítěte podstatný.⁹⁷ Ústavní soud následně doplnil, že ani případný rozpor s veřejným pořádkem a normy mezinárodního práva soukromého nelze obecně použít jako argument pro porušení základních

---

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15.

⁹⁵ K osvojení jedním z registrovaných partnerů začalo po tomto nálezu v praxi docházet, například stěžovatel z daného případu již osvojil dva nezletilé (Zdroj: iDnes. *Dva roky od prvního osvojení dítěte gay párem v Česku. Rodina teď žije v Nizozemsku* [online]. 23. února 2019. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/gayove-registrovane-partnerstvi-osvojeni-nizozemsko.A190222_112202_domaci_jadv)

⁹⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16.

⁹⁷ Tamtéž, bod 57.

práv účastníků řízení a ignorování nejlepšího zájmu dítěte, jak zdůrazňuje judikatura ESLP.⁹⁸ Následná rozhodovací praxe Nejvyššího soudu se ustálila v souladu s tímto nálezem a rozhodnutí o určení rodičovství k dětem narozeným prostřednictvím náhradního mateřství se uznávají bez ohledu na genderové složení páru.⁹⁹

Toto rozhodnutí Ústavního soudu a následná rozhodnutí Nejvyššího soudu ovlivnila také zapisování dvou rodičů stejného pohlaví do matriční knihy vedené zvláštní matrikou při Úřadu městské části Brno-střed, která eviduje narození v zahraničí, a s tím související vydávání rodných listů. Na základě jednoho z rozhodnutí o uznání určení rodičovství požádal pár stejného pohlaví o vydání rodného listu pro jejich dceru narozenou prostřednictvím náhradního mateřství. Matriční úřad vyhotovil rodný list tak, že proškrtnul kolonky „otec dítěte“ a „matka dítěte“ a oba muže zapsal do kolonky „poznámka“ jako „rodiče“. Tento postup potvrdil i odvolací správní orgán Magistrát města Brna. Žadatelé následně podali správní žalobu s odůvodněním, že není v nejlepším zájmu dítěte, které má fakticky i právně dva rodiče – otce, aby v rodném listu nemělo v kolonkách otec a matka uvedeno nikoho. Žalobci zároveň uvedli, že tím, že pro ně matriční orgány vytvořily zvláštní zákonnou kategorii „rodič“, způsobily, že jejich postavení vůči nezletilé dceři bylo z hlediska některých zákonů právně nejisté. Odkázali na rozhodnutí okresní správy sociálního zabezpečení, kterým byla zamítnuta jejich žádost o přiznání peněžité pomoci v mateřství pro jednoho z žalobců, který o nezletilou trvale a celodenně pečoval, s odůvodněním, že zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, kategorii „rodič“ nezná. Krajský soud v Brně¹⁰⁰ došel k závěru, že správní orgány pochybily, když preferovaly formalistický přístup. U tak závažné společenské otázky jako je rodičovství nemohlo dle soudu dojít k odmítnutí příslušného a právem podloženého zápisu toliko na základě argumentu, že to formulář neumožňuje. Soud poukázal na zásadní povahu vztahu rodič-dítě a uvedl, že nemá pochyb o tom, že vady ve vyjádření tohoto vztahu v úředních listinách mohou zasahovat do práva na nerušený soukromý a rodinný život dle čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 Úmluvy. Na základě tohoto rozsudku následně vydalo Ministerstvo vnitra doporučení matričním úřadům,¹⁰¹ aby do budoucna postupovaly tak, že oba rodiče stejného pohlaví budou v rodných listech zapsáni vedle sebe buď

---

⁹⁸ Tamtéž, bod 56.

⁹⁹ Srov. např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2018, sp zn. 28 Ncu 44/2018, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2019, sp zn. 28 Ncu 168/2018, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp zn. 28 Ncu 95/2019, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2020, sp zn. 20 Ncu 44/2020, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.04.2021, sp. zn. 20 Ncu 30/2021, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2022, sp. zn. 20 Ncu 32/2022.

¹⁰⁰ Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2021, sp. zn. 29 A 166/2018–86.

¹⁰¹ Informace Ministerstva vnitra č. 9/2021 ze dne 7. 6. 2021, č. j. MV-89677-1/VS-2021.

do kolonky „otec dítěte“ (jsou-li rodiči dva muži), nebo do kolonky „matka dítěte“ (jsou-li rodiči dvě ženy).

V souvislosti s otázkou výhrady veřejného pořádku je dále vhodné zmínit praxi správních orgánů týkající se uznávání společného rodičovství ženského páru stejného pohlaví k dítěti narozenému za použití prostředků asistované reprodukce ve státě, jehož právní úprava zakládá fikci automatického rodičovství partnerky ženy, která dítě porodila, pokud před umělým oplodněním obě ženy vyjádřily s rodičovstvím partnerky souhlas. Úřad městské části Brno-střed jako zvláštní matrika pro zápis narození v cizině tento typ rodičovství neformálně uznává,¹⁰² respektive v těchto případech vydává český rodný list s uvedením obou matek, výhrada veřejného pořádku není uplatňována.¹⁰³ Podmínkou pro vydání českého rodného listu je však předložení osvědčení o státním občanství České republiky,¹⁰⁴ které u osob, které na území České republiky neměly nikdy trvalý pobyt, vyhotovuje Úřad městské části Praha 1.¹⁰⁵ V případě, kdy je ženou, která dítě porodila, česká občanka, je osvědčení vydáváno, neboť zákon o státním občanství stanoví, že dítě nabývá české státní občanství narozením, je-li v den jeho narození alespoň jeden z rodičů státním občanem České republiky.¹⁰⁶ Pokud však byla ženou, která dítě porodila, britská občanka a česká občanka byla pouze matkou právní na základě výše popsané fikce automatického rodičovství, osvědčení o státním občanství Úřad městské části Praha 1 vydat odmítl. Jeho rozhodnutí bylo nicméně zrušeno Magistrátem hlavního města Prahy¹⁰⁷ jako odvolacím správním orgánem s odůvodněním, že dle britského práva byla česká občanka pokládána za rodiče nezletilého ex lege již v okamžiku jeho narození, nikoliv až později určením rodičovství. Nezletilý proto nabyl státní občanství České republiky, neboť v okamžiku jeho narození byl jeden z jeho rodičů českým občanem. Po tomto rozhodnutí je tak na území České republiky uznáváno společné rodičovství dvou žen stejného pohlaví vzniklé výše popsaným způsobem bez ohledu na to, zdali je česká občanka matkou biologickou či pouze matkou právní.

Z výše uvedeného vyplývá, že česká legislativa a praxe českých soudů a správních orgánů již dnes počítá s výchovou dítěte dvěma osobami stejného pohlaví a s existencí společného právního rodičovství dvou osob stejného pohlaví, a to ať již po změně pohlaví jednoho z rodičů,

---

¹⁰² Jelikož v těchto situacích není v zemi, kde k narození dítěte došlo, vydáno žádné cizozemské rozhodnutí, ale pouze vydán cizozemský rodný list, zákon nevyžaduje proces uznání rodičovství Nejvyšším soudem dle § 51 ZMPS.

¹⁰³ Informace z Úřadu městské části Brno-střed ze dne 7. 7. 2022 poskytnuta na základě zákona o svobodném přístupu k informacím, sp. zn. 2010/MCBS/2022/0116189/2.

¹⁰⁴ § 43 odst. 1 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení.

¹⁰⁵ § 44 odst. 1 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky.

¹⁰⁶ Tamtéž, § 4.

¹⁰⁷ Rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 25. 6. 2021, č. j. MHMP 935371/2021.

nebo na základě uznání rozhodnutí o určení společného rodičovství k dítěti narozenému prostřednictvím náhradního mateřství či uznání společného rodičovství vzniklého fikcí automatického rodičovství partnerky ženy, která dítě porodila. Přidáme-li k tomu skutečnost, že panuje odborná shoda na tom, že sexuální orientace nemá negativní vliv na rodičovské schopnosti a vývoj dítěte,¹⁰⁸ nelze dle mého názoru očekávat, že by rozhodnutí o osvojení párem stejného pohlaví bylo shledáno v rozporu s veřejným pořádkem v obecné rovině. Při neexistenci podmínky přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva v § 63 odst. 1 ZMPS by tak v zásadě mohla a měla být uznávána rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví, neshledá-li soud ve výjimečných případech, že je konkrétní rozhodnutí v rozporu s veřejným pořádkem. Obdobně by v zásadě již dnes měla být uznávána rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví v případech, kdy byli všichni účastníci řízení o osvojení cizinci, neboť taková rozhodnutí se dle § 63 odst. 2 ZMPS uznávají bez dalšího řízení, jestliže se to nepřičí veřejnému pořádku a uznávají-li se taková rozhodnutí v domovských státech všech účastníků. V neposlední řadě by měla být uznávána také rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví na základě těch dvoustranných smluv o právní pomoci, které využití výhrady veřejného pořádku umožňují, neboť žádná z těchto smluv neobsahuje podmínku přípustnosti dle hmotněprávních ustanovení českého práva.

3.2.2. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

V kapitole 3.1. podrobně rozebraný nález Ústavního soudu týkající se ústavnosti podmínky přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva a disentanční stanovisko k němu přiložené zmiňují několik rozhodnutí ESLP týkající se uznávání rozhodnutí o osvojení a rozhodnutí o určení rodičovství k dítěti narozenému prostřednictvím náhradního mateřství. V jejich hodnocení se však zásadně rozcházejí. Zatímco většinové stanovisko uvádí, že mají podstatně odlišný právní i skutkový základ, a proto nelze jejich závěry na danou věc aplikovat, dle disentanujících soudců je třeba z nich dovodit povinnost států uznat v zahraničí založené právní rodičovství, a to ať už vzniklé na základě osvojení či náhradního mateřství. V následující části práce tato rozhodnutí a rozhodnutí další, která byla od té doby publikována, podrobněji rozeberu.

---

¹⁰⁸ Viz například předseda Sexuologické společnosti České lékařské společnosti prof. PhDr. Petr Weiss, PhD. DSc.: „*Od 70. let ve světě proběhla řada výzkumů týkajících se dětí, které vyrostly v rodině jednopohlavních párů. Výzkumy měly jednoznačné výsledky – u dětí nebylo zjištěno žádné narušení, ani z hlediska sexuální orientace, identity, neuroticismu, a dokonce ani z hlediska jejich postavení ve školním kolektivu.*“ (Zdroj: Týden.cz. Návrh zákona o adopcích by pomohl víc lesbičkám než gayům [online]. 11. 5. 2013. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/gayove-registrovane-partnerstvi-osvojeni-nizozemsko.A190222_112202_domaci_jadv)

V závěru poté připojím vlastní zhodnocení této judikatury, které zasadím do kontextu obecného přístupu ESLP k ochraně svazků párů stejného pohlaví a jejich dětí.

Rozsudek Wagner a J. M. W. L. proti Lucembursku z roku 2007¹⁰⁹ se týkal zamítnutí uznání rozhodnutí o osvojení občankou Lucemburska, ke kterému došlo v Peru, s odůvodněním, že dle lucemburských zákonů se mohli osvojiteli stát pouze manželé, nikoliv jednotlivci. Otázka výhrady veřejného pořádku nebyla v tomto rozhodnutí vůbec posuzována, neboť to nebylo dle lucemburských orgánů s ohledem na rozpor daného rozhodnutí s lucemburskými kolizními normami vůbec nutné. ESLP uvedl, že nejlepší zájem dítěte, který je v těchto případech prvořadý, bránil tomu, aby nebylo přihlédnuto k právnímu statusu platně vytvořenému v zahraničí a de facto existujícím rodinným vazbám ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Soud zopakoval, že Úmluva je živým nástrojem a musí být vykládána ve světle současných podmínek, přičemž důvody uváděné vnitrostátními orgány – konkrétně striktní uplatňování lucemburských norem umožňující osvojení pouze manželským párům – nejsou dostatečné. Rozhodl tak, že upřednostnění těchto norem před faktickou realitou rodiny představovalo neoprávněný zásah do práva na respektování rodinného života osvojitelky i osvojence, a tedy porušení čl. 8 Úmluvy. V akademické obci se objevily po vydání tohoto rozsudku názory, že může vést k nové metodě uznávání cizích rozhodnutí v oblasti rodičovství založené na základních právech, konkrétně na čl. 8 Úmluvy, namísto tradičních metod mezinárodního práva soukromého. Smluvní strany již nebudou moci s ohledem na legitimní očekávání stran a faktickou realitu jejich života odmítnout uznání rozhodnutí o osvojení z důvodu nesplnění jimi stanovených vnitrostátních podmínek.¹¹⁰ Následná rozhodnutí ESLP dala těmto předpokladům minimálně částečně za pravdu.

Ve věci Négrépointis-Giannisis proti Řecku¹¹¹ z roku 2011 shledal ESLP porušení několika článků Úmluvy za situace, kdy řecké orgány odmítly uznat rozhodnutí o osvojení stěžovatele, řeckého občana, jeho strýcem, ortodoxním biskupem, ke kterému došlo v USA, s odůvodněním, že takové osvojení je v rozporu s řeckým veřejným pořádkem, neboť kanonické právo ze 7. a 8. století mnichům zakazuje stát se osvojiteli. Obdobně jako ve výše popsaném rozsudku Wagner a J. M. W. L. proti Lucembursku ESLP zdůraznil, že vztah mezi stěžovatelem a jeho adoptivním

---

¹⁰⁹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Wagner a J. M. W. L. proti Lucembursku ze dne 28. 6. 2007, č. 76240/01.

¹¹⁰ LOUWRENS, Kiestra. *The Impact of the European Convention on Human Rights on Private International Law*. Haag: Asser Press, 2014, str. 225.

¹¹¹ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Négrépointis-Giannisis proti Řecku ze dne 3. 5. 2011, č. 56759/08.

otcem se stal faktickou realitou. K otázce veřejného pořádku uvedl, že jeho výklad nesmí být svévolný a nepřiměřený.

Dalším relevantním případem v kontextu uznávání rodinných vztahů je *Mennesson* proti Francii z roku 2014.¹¹² Stěžovatelé, francouzský manželský pár opačného pohlaví, byli zapsáni kalifornským soudem do rodných listů jako rodiče dvojčat, třetí a čtvrté stěžovatelky, které porodila náhradní matka, přičemž biologickým otcem byl stěžovatel, ženské pohlavní buňky byly darovány osobou odlišnou od stěžovatelky i náhradní matky. Soudy ve Francii vztah rodičovství mezi stěžovateli a jejich dcerami neuznaly s odůvodněním, že by to bylo v rozporu s francouzským veřejným pořádkem. ESLP došel k závěru, že neuznáním vztahu mezi stěžovatelem a jeho biologickými dcerami došlo k porušení práva na ochranu soukromého života dcer ve smyslu čl. 8 Úmluvy. Soud vzal na vědomí zájem státu odradit své občany od využívání možnosti náhradního mateřství, konstatoval nicméně, že odmítnutí uznání příbuzenského vztahu dopadá nejen na rodiče, kteří se rozhodli využít institut, který je vnitrostátním právem zakázán, ale též na samotné děti počaté takovým způsobem. Neuznání totiž zásadně ovlivňuje jejich právo na identitu a vytváří stav nežádoucí právní nejistoty ohledně jejich občanství a dědických práv. Je-li tak jeden ze zamýšlených rodičů i rodičem biologickým, pak je dle ESLP odepření uznání této vazby v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Na základě tohoto rozsudku následně došlo k zapsání stěžovatele jako otce, nikoliv však stěžovatelky-zamýšlené matky. Pokračující soudní řízení vedlo k vydání posudku dle Protokolu č. 16 Úmluvy,¹¹³ ve kterém ESLP konstatoval, že za situace, kdy již byl uznán rodičovský vztah mezi dítětem a biologickým otcem, vyžaduje právo dítěte na respektování soukromého života, aby vnitrostátní právo umožnilo i uznání vztahu k zamýšlené matce. Toto uznání nicméně nemusí mít formu zapsání údajů z rodného listu vystaveného v zahraničí do vnitrostátní matriky, ale může proběhnout i jinými prostředky, např. umožněním osvojení dítěte zamýšlenou matkou.

Otázkou uznávání rodičovství páru stejného pohlaví se ESLP zabýval ve dvou rozhodnutích z roku 2021. Příklad *Valdís Fjölnisdóttir* a ostatní proti Islandu¹¹⁴ se týkal ženského manželského páru žijícího na Islandu. Stěžovatelky byly dle státu Kalifornie rodiči třetího stěžovatele, dítěte bez biologické vazby na žádnou z nich narozeného prostřednictvím náhradního mateřství v tomto státě. Islandské orgány odmítly údaje z kalifornského rodného listu zapsat.

---

¹¹² Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Mennesson* proti Francii, ze dne 26. 6. 2014, č. 65192/11.

¹¹³ Posudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 4. 2019, č. P16-2018-001.

¹¹⁴ Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Valdís Fjölnisdóttir* and ostatní proti Islandu ze dne 18. 8. 2021, č. 71552/17.

Soudy argumentovaly tím, že správní orgány byly oprávněny odmítnout uznat rodinné svazky, které byly založeny v rozporu se základními zásadami islandského rodinného práva, přičemž mezi tyto zásady patří také zákaz náhradního mateřství. Důsledkem tohoto neuznání byla situace, kdy byl třetí stěžovatel považován za cizího státního příslušníka, kterému nelze udělit islandské občanství. Úřady jej převzaly do péče, jeho pěstounkami se však staly společně stěžovatelky. Po změně islandských zákonů, ke kterým v mezidobě došlo, bylo třetímu stěžovateli uděleno islandské občanství, stěžovatelky nicméně nadále nebyly zapsány jako jeho rodiče. ESLP došel k závěru, že došlo k založení rodinného života ve smyslu čl. 8 Úmluvy, neboť mezi stěžovatelkami a třetím stěžovatelem bylo vytvořeno pouto po dobu více než čtyř let, tedy celý život třetího stěžovatele. Porušení daného článku však ESLP neshledal. Dle soudu mají státy v citlivé otázce náhradního mateřství široký prostor pro uvážení, který Island v tomto případě nepřekročil, neboť neexistovaly důkazy o zásadních překážkách naplňování rodinného života stěžovatelů. Vnitrostátní orgány přijaly opatření, aby rodinný život narušen nebyl (pěstounství) a rovněž udělily třetímu stěžovateli islandské občanství. Navíc existovala budoucí možnost jeho osvojení ze strany stěžovatelek, neboť Island umožňuje osvojení páry stejného pohlaví. ESLP v závěru shrnul, že si je vědom, že neuznání ovlivnilo rodinný život stěžovatelů, avšak pěstounství a možnost budoucího osvojení zajišťovala spravedlivou rovnováhu mezi rodinným životem všech tří stěžovatelů a zájmem Islandu na zákazu náhradního mateřství.

Druhá stížnost, S.-H. proti Polsku,¹¹⁵ se týkala odmítnutí uznání rozhodnutí o určení rodičovství mužského páru ke dvěma nezletilým narozeným prostřednictvím náhradního mateřství ve státě Kalifornie, přičemž jeden z mužů, občan Polska, byl biologickým otcem nezletilých. Polské orgány uvedly, že náhradní mateřství není v Polsku povoleno a rodný list se dvěma rodiči stejného pohlaví je v rozporu s polským veřejným pořádkem. Důsledkem neuznání bylo nepřiznání polského občanství nezletilým, kteří byli v tomto případě i samotnými stěžovateli. ESLP odmítl stížnost jako nepřijatelnou s tím, že nebyly prokázány žádné zásadní obtíže, které stěžovatelům v důsledku rozhodnutí o neuznání vznikly. Jelikož v Polsku nikdy nežili, neprokázali žádné konkrétní plány na přesun do této země, mají již americké a izraelské občanství a vazba mezi nimi a jejich rodiči byla uznána ve státě, kde celý život žijí, tedy v Izraeli, považoval soud jakékoli potenciální ohrožení jejich rodinného života za čistě spekulativní a hypotetické a mohlo by se uskutečnit pouze v případě, že by se v Polsku usadili. ESLP dále uvedl, že případ je třeba odlišit od výše popsaného rozhodnutí Mennesson proti Francii, ve kterém dospěl k závěru, že neuznání

---

¹¹⁵ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci S.-H. proti Polsku ze dne 16. 11. 2021, č. 56849/15.

vazby dítěte narozeného prostřednictvím náhradní mateřství k biologickému otci je porušením čl. 8 Úmluvy. Vazbu v tomto případě však neuznaly orgány státu, ve kterém rodina žila, tedy Francie. Ve věci S.-H. proti Polsku však byla vazba v Izraeli, kde je rodina usazena, uznána.¹¹⁶ Nemožnost získat polské občanství tak stěžovatelům nebránila v tom, aby v Izraeli využívali svého práva na respektování rodinného života. ESLP v závěru uvedl, že si je vědom, že rozhodnutí polských orgánů mělo dopad na osobní identitu stěžovatelů, kteří navíc museli pociťovat určité překážky vyplývající ze skutečnosti, že nemají polské, a tudíž ani evropské občanství. Nicméně tento negativní dopad nepřekročil hranici závažnosti pro to, aby mohlo dojít k aplikaci čl. 8 Úmluvy. Věc tak odmítl pro nepřijatelnost *ratione materiae*, neboť nebylo možné na daný případ Úmluvu vůbec vztáhnout.

Shrme-li výše uvedenou judikaturu, je třeba dojít k závěru, že je-li vztah právního rodičovství založen v jednom státě, je možnost uplatnění výhrady veřejného pořádku značně omezená. Smluvní státy mají totiž v zásadě povinnost takový vztah uznat, existují-li zároveň faktické rodinné vazby mezi právním rodičem a dítětem, a je-li takový postup v nejlepším zájmu dítěte, a to bez ohledu na to, zdali rodičovství vzniklo na základě osvojení jako v případě Wagner a J. M. W. L. proti Lucembursku a Négrépontis-Giannisis proti Řecku, či surrogátního mateřství jako v případě Mennesson proti Francii. Pokud totiž stát odmítá uznat formální vazbu mezi rodičem a dítětem založenou právem jiného státu, podryvá osobní identitu dítěte v dané společnosti a takové rozhodnutí bude s principem nejlepšího zájmu dítěte zpravidla v rozporu. Dojde tak k porušení čl. 8 Úmluvy zakotvující právo na respektování soukromého a rodinného života. Důležité je zopakovat, že ESLP dovedl povinnost uznat rodičovství také k dítěti narozenému prostřednictvím náhradního mateřství, a to jak vůči biologickému otci, tak také vůči nebiologické zamýšlené matce. Náhradní mateřství je přitom oproti obecně přijímanému institutu osvojení považováno mnohými státy za kontroverzní. V případech, kdy byly rodiči páry stejného pohlaví, tuto povinnosti sice ESLP doposud nedovodil, avšak jednalo se o skutkově odlišné případy. V rozhodnutí Valdís Fjölnisdóttir a ostatní proti Islandu vnitrostátní orgány přijaly opatření, aby rodinný život nebyl narušen (pěstounství), udělily dítěti státní občanství a existovala možnost jeho

---

¹¹⁶ Odlišení případu Mennesson proti Francii a S.-H. proti Polsku do značné míry na otázce usazení/neusazení ve státě, kde je o uznání žádáno, bylo podrobena kritice. Ganty má za to, že představa, že na občanství záleží pouze tehdy, pokud žijete v zemi svého občanství, aniž by byla zohledněna skutečnost, že občanství má důležitý vnější rozměr, je chybná. Autorka považuje za absurdní omezení otázky identity na místo, kde člověk obvykle žije, přičemž za ještě absurdnější je dle autorky se domnívat, že člověk může mít identitu pouze jednu – tu, která se vztahuje k místu jeho bydliště. Má-li mít pojem identity vůbec nějaký smysl, je třeba vzít v úvahu realitu její složitosti a mnohosti, což ESLP neudělal. (Zdroj: GANTY, Sarah. Surrogacy as citizenship deprivation in S.-H. v. Poland. In: *Strasbourg Observers* [online]. 14. 3. 2022. Dostupné z: <https://strasbourgobservers.com/2022/03/14/surrogacy-deprives-from-citizenship-in-s-h-v-poland%ef%bf%bc/>)

osvojení stěžovatelkami, manželským párem stejného pohlaví. V případě S.-H. proti Polsku poté byli stěžovatelé usazeni v jiném státě, který jejich rodinné vazby uznával, a zároveň neprokázali zásadní negativní důsledky neuznání.

Na základě řečeného docházím ve vztahu k uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví k totožným závěrům jako soudci Šámal, Šimáčková a Šimíček v disentním stanovisku k nálezu Ústavního soudu podrobněji popsaného v kapitole 3.1. týkajícího se ústavnosti podmínky přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva. Vezmeme-li totiž v úvahu trend zvyšující se ochrany párů stejného pohlaví a jejich dětí ze strany ESLP¹¹⁷ ve spojení s výše popsanou povinností uznat právní rodičovství, existují-li zároveň faktické rodinné vazby mezi rodičem a dítětem, lze se důvodně domnívat, že neuznání rozhodnutí o osvojení těmito páry bude v zásadě s Úmluvou v rozporu. Zejména v případě prokazatelně negativních důsledků neuznání rodičovských vazeb.

Posoudíme-li touto optikou skutkové okolnosti ze zmiňovaného nálezu Ústavního soudu, nebyly by šance páru stejného pohlaví z daného případu na úspěch u ESLP dle mého názoru nikterak malé. Z rozsudku prvoinstančního soudu¹¹⁸ vyplývá, že pár stejného pohlaví, z nichž jeden je českým občanem, spolu žije již od roku 2000, přičemž v roce 2007 vstoupili do registrovaného partnerství podle práva státu New Jersey, které bylo následně uznáno i na území České republiky. Nezletilí jsou v jejich péči již od roku 2009. Hovoří česky, chodili do české školy, Českou republiku pravidelně navštěvují, mimo jiné zde tráví letní dovolenou. Kvůli těmto častým pobytům na českém území se stěžovatelé obávají právních rizik a faktických komplikací, například v případě lékařského zákroku spojeného s hospitalizací nezletilého. Ve prospěch stěžovatelů by pravděpodobně hrálo to, že k nabytí rodičovství došlo prostřednictvím osvojení, nikoliv náhradního mateřství, které je v mnoha smluvních státech zakázáno. Za této situace by bylo pro zodpovězení otázky, zdali neuznáním rozhodnutí o osvojení k zásahu do soukromého a rodinného

---

¹¹⁷ V rozsudku Dudgeon proti Spojenému království ze dne 22. 10. 1981, č. 7525/76, dospěl ESLP k závěru, že kriminalizace sexuálního styku mezi dvěma dospělými osobami stejného pohlaví je v rozporu s čl. 8 Úmluvy. V rozsudku E.B. proti Francii ze dne 22. 1. 2008, č. 43546/02, ESLP konstatoval porušení čl. 14 zakazující diskriminaci ve spojení s čl. 8 Úmluvy tím, že došlo k vyloučení ženy z možnosti ucházet se o osvojení z důvodu její sexuální orientace za stavu, kdy bylo ve Francii osvojení jednotlivcem jinak možné. V zásadním rozhodnutím Schalk a Kopf proti Rakousku ze dne 24. 6. 2010, č. 30141/04, ESLP judikoval, že vztah dvou osob stejného pohlaví spadá pod rodinný život chráněný čl. 8 Úmluvy, nikoliv pouze pod soukromý život jako doposud. V případě X a další proti Rakousku ze dne 19. 2. 2013, č. 19010/07, ESLP shledal nemožnost osvojit si dítě registrované partnerky jako porušení čl. 14 ve spojení s čl. 8 Úmluvy co do porovnání situace stěžovatelek s nesezdaným párem opačného pohlaví, kterým bylo toto v Rakousku umožněno. V roce 2015 bylo poté v případě Oliari a další proti Itálii ze dne 21. 7. 2015, č. 18766/11, rozhodnuto, že Itálie má pozitivní závazek zajistit, aby páry stejného pohlaví žijící ve stabilních svazcích a páry stejného pohlaví, které uzavřely manželství v zahraničí, měly k dispozici určitý právní rámec, který by poskytoval možnost uznání a ochrany jejich svazků.

¹¹⁸ Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 31. 1. 2020, č. j. 5 C 407/2019-19.

života chráněného čl. 8 Úmluvy došlo, zásadní zejména to, za jak závažné by ESLP posoudil komplikace s neuznáním spojené. Dle informací právního zástupce stěžovatelů však stížnost k ESLP v této věci podána nebyla.¹¹⁹ Ústavní soud nicméně nyní projednává skutkově obdobnou situaci, kdy došlo k neuznání rozhodnutí o osvojení česko-britským párem stejného pohlaví.¹²⁰ Jedná se o případ, o kterém předtím rozhodoval Nejvyšší soud¹²¹ a který byl také medializován.¹²² Tentýž právní zástupce očekává, že v tomto případě již stížnost k ESLP podána bude.¹²³

3.2.3. Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Otázkou výhrady veřejného pořádku ve vztahu k uznávání rodičovství páru stejného pohlaví se zabýval také Soudní dvůr. Nejednalo se sice přímo o uznávání rozhodnutí o osvojení, závěry níže uvedených rozhodnutí jsou přesto pro téma diplomové práce vysoce relevantní.

Správní soud v Sofii podal v roce 2020 předběžnou otázku týkající se narození dítěte manželskému páru, občance Bulharska a občance Velké Británie narozené na Gibraltar, k němuž došlo ve Španělsku, kde obě ženy žijí, a toto narození zde bylo osvědčeno španělským rodným listem, v němž jsou obě ženy uvedeny jako matky. Dítě nemohlo získat španělské občanství, neboť ani jedna z matek nebyla Španělka, a ani občanství britské, neboť dle britských zákonů matka, která se narodila na Gibraltar, nemůže přenést svou státní příslušnost na dítě, pokud se toto dítě narodilo mimo území Spojeného království. Pro získání bulharského průkazu totožnosti, který by opravňoval k volnému pohybu mezi členskými státy, byl nezbytný rodný list vydaný bulharskými orgány. Ty jej však odmítly vydat s odůvodněním, že žadatelka, bulharská občanka, nedoložila, že je biologickou matkou dítěte, a navíc by stav, kdy by v rodném listě byly uvedeny dvě osoby stejného pohlaví, odporoval bulharskému veřejnému pořádku.¹²⁴ Dle překládacího soudu mohlo být v důsledku tohoto postupu dítěti bráněno ve výkonu práva na volný pohyb a v plném využívání dalších práv, která mu náležejí coby občanovi Unie.

---

¹¹⁹ Emailová komunikace s advokátem Mgr. Petrem Kallou 21. 9. 2022.

¹²⁰ Projednávaný případ u Ústavního soudu, sp. zn. IV.ÚS 2210/22.

¹²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1065/2022.

¹²² PASEKOVÁ, Eva. Gayové neuspěli u Nejvyššího soudu s uznáním osvojení dítěte. Český právní řád to neumožňuje, zopakovali soudci. In: *Česká justice* [online]. 11. 8. 2022 Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/08/gayove-neuspeli-u-nejvyssiho-soudu-s-uznanim-osvojeni-ditete-cesky-pravni-rad-to-neumoznuje-zopakovali-soudci/?fbclid=IwAR2psJ3sYmFngzTg3jCFquImtApV2zf-XpEUDrgsLldR0zE1jgzNhNdkO3A>

¹²³ Emailová komunikace s advokátem Mgr. Petrem Kallou 21. 9. 2022.

¹²⁴ Jak bylo podrobněji vysvětleno v kapitole 3.2.1, v České republice je tento typ nabytí rodičovství neformálním způsobem uznáván a dítěti je vydán český rodný list, a to bez ohledu na to, zdali je česká občanka matkou biologickou nebo pouze matkou právní na základě právní fikce automatického rodičovství partnerky ženy, která dítě porodila.

Soudní dvůr rozhodl,¹²⁵ že v souladu s čl. 4 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii¹²⁶ ctí národní identitu členských států, přičemž povinnost pro vnitrostátní účely uznat jako rodiče dítěte pár stejného pohlaví, který je uveden v rodném listě vystaveném v jiném členském státě, by mohla do této identity zasáhnout. Tuto povinnost tak nedovodil. Dovodil však nutnost uznat rodičovská práva v rozsahu týkajícím se výkonu práv dítěte vyplývajícím pro něj z práva Evropské unie. Tento omezený rozsah uznání totiž dle Soudního dvora není s to národní identitu dotčeného členského státu narušit. Členské státy mají tak pro tyto účely povinnost vydat svému občanovi¹²⁷ průkaz totožnosti nebo cestovní pas, přičemž nemohou požadovat, aby jeho vnitrostátní orgány nejprve vystavily rodný list, dostačující je rodný list vydaný členským státem, kde se dítě narodilo. Na podobě a formě dokladu nezáleží, jeho součástí nicméně musí být uvedení obou rodičů stejného pohlaví. Soudní dvůr tyto závěry následně potvrdil v dalším případě,¹²⁸ jehož skutkový rámec byl velmi podobný. Občanka Polska a občanka Irska uzavřely v Irsku manželství a následně se jim ve Španělsku narodila dcera. Ženy byly zapsány do rodného listu jako matky dítěte. Polské orgány však odmítly přepsat tyto údaje do polské matriční knihy s odůvodněním, že takový zápis by byl v rozporu se základními zásadami právního řádu Polska.

Klíčovým závěrem Soudního dvora z obou uvedených rozhodnutí je povinnost členských států uznat rodičovství páru stejného pohlaví pouze ve vztahu k právu Evropské unie. To je dle mého názoru závěr značně problematický. Neuznání rodičovství pro vnitrostátní účely totiž vytváří situaci, kdy dítě, které má dva rodiče, o jednoho nebo oba z nich překročením hranice *de iure* přichází, čímž je zbaveno určitých práv a nároků ve srovnání s dětmi jinými, např. v oblasti dědění majetku, nároku na výživné či informování o zdravotním stavu. Toto dítě rovněž ztrácí právní vazby na rodinu neuznaného rodiče/neuznaných rodičů.¹²⁹ Generální advokátka Kokott ve stanovisku k výše popsanému případu uvádí, že překážku volného pohybu může tvořit jakékoli vnitrostátní opatření, které může občanům Evropské unie bránit ve výkonu této svobody nebo může tento výkon činit méně přitažlivým.¹³⁰ Souhlasím s Bracken,¹³¹ že neuznání rodičovství pro

---

¹²⁵ Rozsudek ESD ve věci C-490/20 ze dne 14. 12. 2021.

¹²⁶ Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unie (2012/C 326/01) (Úřední věstník Evropské unie, C 326/1, 26.10.2012).

¹²⁷ Podle předkládajícího soudu bylo nesporné, že i v případě neexistence rodného listu vydaného bulharskými orgány má dotyčné dítě bulharskou státní příslušnost, a to zejména na základě čl. 25 odst. 1 bulharské Ústavy, dle kterého je bulharským občanem každý, kdo se narodil alespoň jednomu z rodičů s bulharským občanstvím.

¹²⁸ Usnesení ESD ve věci C-2/21 ze dne 22. 6. 2022.

¹²⁹ TRYFONIDOU, Alina, WINTEMUTE, Robert. *Obstacles to the Free Movement of Rainbow Families in the EU* [online]. Brussels: Directorate-General for Internal Policies, 2021. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU\(2021\)671505_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU(2021)671505_EN.pdf)

¹³⁰ Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott ve věci C-490/20 ze dne 15. 4. 2021, bod 59.

¹³¹ BRACKEN, Lydia. Recognition of LGBTQI+ parent families across European borders. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. 2022, roč. 21, č. 3, str. 404.

vnitrostátní účely je právě takovým opatřením, které pobyt v jiném členském státě méně atraktivní činí a právo svobodně se pohybovat a pobývat na území jiného členského státu nadměrně zatěžuje. Tento stav tak měl být taktéž shledán v rozporu s právem Evropské unie. Soudní dvůr však ve zmiňovaném rozsudku tento rozměr opomíjí, a to i přes to, že v něm uvádí, že postup, na jehož základě by bylo dítě v rámci výkonu svého práva svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států připraveno o vazbu na jednoho ze svých rodičů, nebo na jehož základě by mu byl výkon tohoto práva fakticky znemožněn nebo nadměrně ztížen proto, že jeho rodiče jsou téhož pohlaví, by základním právům, která jsou zaručena v člancích 7 a 24 Listiny základních právu Evropské unie, odporoval.¹³² K tomuto závěru mě vede také předchozí judikatura Soudního dvora, dle které právo Evropské unie brání tomu, aby orgány členského státu odmítly na základě vnitrostátního práva uznat příjmení dítěte tak, jak bylo určeno a zapsáno v jiném členském státě, v němž se toto dítě, které má stejně jako jeho rodiče pouze státní příslušnost prvně uvedeného státu, narodilo. Konkrétně se jednalo o situaci, kdy se německým občanům narodilo v Dánsku dítě a jeho příjmení bylo zaregistrováno v souladu s dánskými zákony jako skládající se z příjmení otce i matky, které byly odděleny pomlčkou. Německé úřady však odmítly takové příjmení uznat, neboť dle německých zákonů je třeba zvolit mezi příjmením otce nebo matky. Soudní dvůr uvedl, že vnitrostátní právní úprava, která znevýhodňuje některé státní příslušníky pouze proto, že využili svobody pohybu a pobytu v jiném členském státě, představuje zásah do práv občanů Evropské unie, a to bez ohledu na to, že pravidla upravující příjmení spadají mezi pravomoce členských států, neboť členské státy při výkonu této pravomoci musí dodržovat právo Evropské unie.¹³³ Na jedné straně tak Soudní dvůr považoval za překážku volného pohybu neuznání příjmení v určitém tvaru, na straně druhé však akceptoval stav, kdy překročením hranic přestane de iure existovat rodičovský vztah mezi dítětem a jeho rodiči stejného pohlaví se všemi komplikacemi, které tato situace vnitrostátně přináší. Jak poznamenává Rein-Lescastereyres, neuznání tohoto vztahu však bude mít mnohem více omezující účinek na volný pohyb než pokulhávající příjmení.¹³⁴

Dalším problematickým aspektem rozsudku je dle De Capitani¹³⁵ skutečnost, že nevyjasnil rozsah povinnosti uznat rodičovství ve vztahu k právu Evropské unie. Soudní dvůr uvedl, že práva priznaná státním příslušníkům členských států v čl. 21 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské

---

¹³² Rozsudek ESD ve věci C-490/20 ze dne 14. prosince 2021, bod 65.

¹³³ Rozsudek ESD ve věci C-353/06 ze dne 14. října 2008, bod 16, 21, 29.

¹³⁴ REIN-LESCASTEREYRES, Isabelle. Recent Case Law on Cross-Border Surrogacy. In: BOELE-WOELKI, Katharina, FUCHS, Katharina (eds.) *Same-sex Relationships and Beyond*. Cambridge: Intersentia. 2017, str. 140.

¹³⁵ DE CAPITANI, Chiara. Rainbow families and the right to freedom of movement – the V.M.A. v Stolichna obshtina, rayon ‘Pancharevo’ case. In: *EU Law Analysis* [online]. 11. 1. 2022. Dostupné z: <http://eulawanalysis.blogspot.com/2022/01/rainbow-families-and-right-to-freedom.html>

unie¹³⁶ zahrnují právo vést běžný rodinný život, za přítomnosti rodinných příslušníků, jak v hostitelském členském státě, tak v členském státě, jehož mají státní příslušnost, po návratu na jeho území.¹³⁷ Jelikož však neexistuje přesná definice toho, co vše spadá pod právo vést běžný rodinný život a neexistuje ani žádný vyčerpávající seznam dalších práv podle čl. 21 Smlouvy o fungování Evropské unie a souvisejících sekundárních právních předpisů, není zřejmé, pro jaké konkrétní účely vyplývající z práva Evropské unie je třeba rodičovské vazby uznat.

V neposlední řadě ponechal Soudní dvůr nezodpovězenou otázku uznávání ve vztahu k jiným způsobům nabytí rodičovství, mimo jiné právě ve vztahu osvojení. Soudní dvůr dovedl povinnost členského státu uznat rodičovství pro potřeby práva Evropské unie pouze ve vztahu k jeho státním příslušníkům. Konkrétně uvedl, že pro nezletilé dítě, které je občanem Evropské unie a v jehož rodném listě vydaném příslušnými orgány hostitelského členského státu jsou jako jeho rodiče označeny dvě osoby stejného pohlaví, je členský stát, jehož je toto dítě státním příslušníkem, povinen vydat tomuto dítěti průkaz totožnosti nebo cestovní pas s uvedením obou rodičů stejného pohlaví.¹³⁸ Soudní dvůr však nevyjasnil, co nastane, pokud členský stát občanství dítěti odmítne přiznat. Například v České republice dle ustanovení § 9 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství, nabývá dítě, které bylo osvojeno rozhodnutím orgánu cizího státu a alespoň jedním z osvojitelů je státní občan České republiky, státní občanství dnem právní moci rozhodnutí o uznání osvojení, jen pokud bylo osvojení podle ZMPS uznáno. Ze znění zákona tak vyplývá, že není-li rozhodnutí o osvojení uznáno, nemůže dítě české občanství nabýt. Jak bylo však podrobně popsáno v kapitole 2.1., uznání rozhodnutí o osvojení párem stejného pohlaví vylučuje § 63 odst. 1 ZMPS. Ze znění rozsudku Soudního dvora by se tak povinnosti v něm dovozené na tento případ nemohly vztahovat, neboť by se nejednalo o občana České republiky.

Souhlasím s generální advokátkou Kokott, že otázka uznávání rodičovství je velmi citlivá s ohledem na výlučné pravomoci členských států v oblasti státní příslušnosti a rodinného práva a vzhledem ke značným rozdílům, které dosud v Evropské unii existují, pokud jde o právní postavení a práva přiznaná párům stejného pohlaví.¹³⁹ Je pochopitelné, že i tento faktor musel Soudní dvůr zvažovat. Na druhou stranu se však jedná o rodičovský vztah, jehož neuznání pro vnitrostátní účely má na život dítěte zásadní negativní dopady, které byly v této práci opakovaně popsány. Jako příznačné tak považuji hodnocení Tryfonidou, která označuje rozhodnutí Soudního

---

¹³⁶ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (2012/C 326/01) (Úřední věstník Evropské unie, C 326/1, 26. 10. 2012)

¹³⁷ Rozsudek ESD ve věci C-490/20 ze dne 14. 12. 2021, bod 47.

¹³⁸ Tamtéž, bod 69.

¹³⁹ Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott ve věci C-490/20 ze dne 15. 4. 2021, bod 4.

dvora za první krok k přeshraničnímu uznávání stejnopohlavních rodin mezi členskými státy, zároveň však zdůrazňuje, že ani zdaleka nevyřešila všechny problémy, s nimiž se tyto rodiny při pohybu v rámci Evropské unie potýkají.¹⁴⁰

Pro úplnost dodávám, že na tuto judikaturu Soudního dvora již reagoval i Nejvyšší soud.¹⁴¹ V dovolání se na něj obrátil pár stejného pohlaví, který žádal o uznání rozhodnutí o osvojení ze zahraničí, argumentující mimo jiné právě výše uvedeným rozsudkem Soudního dvora. Nejvyšší soud dovolání odmítl odkazem na vázanost nálezem Ústavního soudu popsaným podrobně v kapitole 3.1. K rozsudku Soudního dvora uvedl, že z něj vyplývá, že členský stát nemá povinnost vydat listinu (rozsudek, rodný list), v níž v rozporu se svou vnitrostátní úpravou uzná právní vztah rodičovství (třeba i na základě osvojení v jiném státu) páru stejného pohlaví k nezletilému dítěti.

---

¹⁴⁰ TRYFONIDOU, Alina. The Cross-Border Recognition of the Parent-Child Relationship in Rainbow Families under EU Law: A Critical View of the ECJ's V.M.A. ruling?. In: *European Law Blog* [online]. 21. 12. 2021. Dostupné z: <https://europeanlawblog.eu/2021/12/21/the-cross-border-recognition-of-the-parent-child-relationship-in-rainbow-families-under-eu-law-a-critical-view-of-the-ecjs-v-m-a-ruling/>

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1065/2022, bod 8.

4. Návrhy de lege ferenda

4.1. Česká republika

Senátor Václav Láska (SEN 21) předložil v roce 2021 jako reakci na zamítavý nález Ústavního soudu podrobně rozebraný v kapitole 3.1 novelu ZMPS,¹⁴² která měla v § 63 odst. 1 zrušit slova „a osvojení by bylo přípustné i podle hmotněprávních ustanovení českého práva“. Dle důvodové zprávy bylo cílem novely umožnit uznání faktického a právního vztahu, který je založen na rozhodnutí cizozemského soudu nebo jiného orgánu podle platné právní úpravy cizí země s ohledem na nejlepší zájem a ochranu osvojených dětí, které se svými rodiči chtějí žít na území České republiky. Zpráva jako klíčový argument uvádí, že v zákoně by zůstala nadále výhrada veřejného pořádku, což by v konkrétních případech umožnilo osvojení neuznat. Ústavně-právní výbor k návrhu přijal negativní stanovisko, naopak výbor pro sociální politiku stanovisko kladné. Senátor Láska v diskuzi na plénu zopakoval argumenty z důvodové zprávy a přečetl podpůrné stanovisko předsedy ÚMPOD Zdeňka Kapitána.¹⁴³ Ten v něm uvedl, že základním principem mezinárodního práva soukromého je vzájemná důvěra mezi státy, přičemž projevem tohoto principu je zásada zákazu věcného přezkumu cizozemského rozhodnutí. A právě takový přezkum § 63 odst. 1 ZMPS zcela anachronicky v rozporu s vývojovými trendy mezinárodního práva soukromého zavedl. V závěru stanoviska potvrdil, že případné obcházení zákona lze řešit tradiční úpravou výhrady veřejného pořádku, která je plně dostačující a užívají ji podle zkušenosti ÚMPOD i ostatní země nacházející se v evropském systému ochrany lidských práv. Další podporovatelé novely argumentovali zejména komplikacemi, které neuznání rozhodnutí o osvojení párům stejného pohlaví a jejich dětem přináší. Odpůrci naopak uváděli argumenty o možnosti obcházení zákona (výhradu veřejného pořádku nepovažovali za dostačující) a pochybnosti o výchově dítěte páry stejného pohlaví. Plénum senátu k tisku nakonec nepřijalo žádné usnesení, neboť se nenašlo dostatek hlasů pro přijetí ani zamítnutí návrhu. To v praxi znamenalo neúspěch návrhu a konec legislativní procesu.¹⁴⁴

Zásadní změnu v této oblasti by přineslo schválení některého z legislativních návrhů, který by umožnil v České republice osvojení páry stejného pohlaví. Od účinnosti zákona o

---

¹⁴²Senát Parlamentu České republiky. Senátní tisk 147 [Online]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?action=detail&value=4827>

¹⁴³ ÚMPOD. Stanovisko k senátnímu návrhu na změnu zákona o mezinárodním právu soukromém (senátní tisk č. 147). 2021.

¹⁴⁴Senát Parlamentu České republiky, op. cit. pozn. 142.

registrovaném partnerství bylo v tomto směru učiněno několik pokusů. Nejdříve se zákonodárci zaměřovali na novelizaci zákona o registrovaném partnerství, která by umožnila osvojení dítěte registrovaného partnera, jednalo se o sněmovní tisk 1022¹⁴⁵ a 1080¹⁴⁶ z roku 2013, sněmovní tisk 320¹⁴⁷ z roku 2014 a vládní návrh z roku 2016, evidován jako sněmovní tisk 957.¹⁴⁸ Následně byla předložena novela občanského zákoníku a dalších souvisejících zákonů, která by umožnila párům stejného pohlaví párům vstupovat do manželství se všemi právy a povinnostmi, včetně společného osvojení a osvojení dítěte manžela. Jednalo se o sněmovní tisk 201¹⁴⁹ z roku 2018. Ani jeden z těchto návrhů však nebyl přijat. V současném volebním období je projednáván sněmovní tisk 241¹⁵⁰ z roku 2022, který by taktéž párům stejného pohlaví umožnil uzavírat manželství. V případě schválení tohoto návrhu by osvojení páry stejného pohlaví přestalo být v rozporu s hmotněprávními ustanoveními českého práva. Pokud by tak nebyl v konkrétním případě shledán rozpor s veřejným pořádkem, byla by v zásadě tato rozhodnutí uznávána. V souvislosti s touto změnou by však musela být pravděpodobně ratifikována také revidovaná verze Evropské úmluvy o osvojení, případně vypovězena verze původní, kterou je Česká republika v současné době vázána. Jak bylo podrobněji popsáno v kapitole 2.1., původní znění této úmluvy totiž osvojení páry stejného pohlaví neumožňuje, což za stávající úpravy v § 63 odst. 1 ZMPS vylučuje uznávání rozhodnutí o těchto typech osvojení.

4.2. Evropská unie

Na evropské úrovni neexistuje žádný právní předpis, který by upravoval uznávání rozhodnutí o osvojení. Páry stejného pohlaví a jejich děti tak nemají v současné době žádnou garanci, že rozhodnutí o osvojení z jednoho členského státu bude plně uznáno v členském státě jiném. Tuto situaci nezměnil ani v kapitole 3.2.3. podrobně popsáný rozsudek Soudního dvora,¹⁵¹

¹⁴⁵Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 1022/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=1022>

¹⁴⁶Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 1080/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=1080>

¹⁴⁷Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 320/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=320>

¹⁴⁸Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 957/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=957>

¹⁴⁹Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 201/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=201>

¹⁵⁰Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 241/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=241>

¹⁵¹ Rozsudek ESD ve věci C-490/20 ze dne 14. 12. 2021.

dle kterého mají členské státy povinnost uznat rodičovství páru stejného pohlaví pouze ve vztahu k právu Evropské unie, nikoliv vnitrostátně.

Evropský parlament přijal v roce 2016 usnesení o ochraně nejvlastnějšího zájmu dítěte v celé Evropské unii, ve kterém vyzval členské státy a Evropskou komisi, aby vydaly předpisy pro uznávání rozhodnutí o vnitrostátním osvojení.¹⁵² Následně jeho Výbor pro právní záležitosti (JURI) vydal zprávu s konkrétními doporučeními pro Evropskou komisi v této oblasti.¹⁵³ Posouzení evropské přidané hodnoty (EAVA), které bylo součástí zprávy, analyzovalo možné varianty právní úpravy a posoudilo její dopady.¹⁵⁴ Evropský parlament se v roce 2017 opět usnesl, že je třeba, aby evropské právní předpisy zavedly automatické přeshraniční uznávání vnitrostátních rozhodnutí o osvojení a vyzval Evropskou komisi, aby do poloviny roku 2017 předložila takový návrh.¹⁵⁵ Evropská komise uvedla, že takovou právní úpravu nechystá, neboť vzhledem k citlivosti této oblasti je nutná jednomyslnost v Radě.¹⁵⁶ Po volbě nové Evropské komise její předsedkyně Ursula von der Layen v roce 2020 v projevu o stavu Unie¹⁵⁷ uvedla, že jste-li rodičem v jedné zemi, jste rodičem v každé zemi, přičemž odkazovala na potřebu vzájemného uznávání rodinných vztahů mezi členskými státy. V listopadu téhož roku poté Evropská komise přijala první komplexní Strategii pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020-2025, k jejímuž přijetí předtím vyzvalo 19 členských států včetně České republiky.¹⁵⁸ Strategie stanovila řadu opatření proti diskriminaci této skupiny osob.¹⁵⁹ Ve Strategii se uvádí, že Evropská komise v roce 2022 navrhne horizontální legislativní iniciativu na podporu vzájemného uznávání

---

¹⁵² European Parliament. Resolution of 28 April 2016 Safeguarding the best interest of the child across the EU on the basis of petitions addressed to the European Parliament (P8_TA(2016)0142) [Online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142_CS.html, bod 22.

¹⁵³ European Parliament. Report with recommendations to the Commission on cross-border aspects of adoptions (A8-0370/2016) [Online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0370_EN.html

¹⁵⁴ European Parliament. *Cross-border recognition of adoptions - European Added Value Assessment* [Online]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581384/EPRS_STU\(2016\)581384_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581384/EPRS_STU(2016)581384_EN.pdf)

¹⁵⁵ European Parliament. Resolution of 2 February 2017 with recommendations to the Commission on cross border aspects of adoptions (P8_TA(2017)0013) [Online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0013_EN.html

¹⁵⁶ European Commission. Follow up to the European Parliament resolution of 2 February 2017 on cross border aspects of adoptions, č. 2015/2086 (INL) [Online]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/spdoc.do?i=27982&j=0&l=en>

¹⁵⁷ European Commission. *State of Union 2020* [Online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/state-union-addresses/state-union-2020_en

¹⁵⁸ Joint non-paper by Belgium, Cyprus, Czechia, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Portugal, Slovenia, Spain, Sweden and the United Kingdom on the future of the LGBTI list of actions [Online]. Dostupné z: [https://meae.gov.mt/en/Documents/LGBTIQ%20Action%20Plan/Joint%20Non%20Paper%20LGBTI%20\(signed\).pdf](https://meae.gov.mt/en/Documents/LGBTIQ%20Action%20Plan/Joint%20Non%20Paper%20LGBTI%20(signed).pdf)

¹⁵⁹ European Commission. *LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025* [Online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_cs

rodičovství mezi členskými státy. V roce 2021 byla následně zveřejněna studie vypracovaná pro Petiční výbor Evropského parlamentu, která zkoumala překážky, kterým čelí stejnopohlavní rodiny při výkonu práva volného pohybu. Jedním z navržených doporučení Evropské komisi bylo navrhnout právní předpisy, které by vyžadovaly, aby všechny členské státy uznávaly dospělé osoby uvedené v rodném listě dítěte jako zákonné rodiče tohoto dítěte bez ohledu na pohlaví či rodinný stav těchto dospělých osob.¹⁶⁰ Téhož roku poté Evropský parlament přijal usnesení o právech osob LGBTIQ v Evropské unii, kde opětovně vyzval Evropskou komisi, aby právě takový právní předpis předložila.¹⁶¹ Evropská komise přípravu tohoto návrhu ještě v roce 2021 skutečně zahájila a dle plánu by měla návrh předložit ke konci roku 2022.¹⁶² Zřídila k tomu expertní skupinu, jejímiž členy jsou právníci z různých členských zemí, pozorovateli poté např. Haagská konference mezinárodního práva soukromého či UNICEF.¹⁶³ Legislativní návrh by měl být založen na čl. 81 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie, který umožňuje přijímat opatření týkající se rodinného práva s přeshraničními dopady. Rada Evropské unie v tomto případě rozhoduje jednomyslně po konzultaci s Evropským parlamentem. S ohledem na dlouhodobě konzervativní postoje některých zemí bude schválení takového předpisu komplikované, státy jako Maďarsko či Polsko jej budou pravděpodobně blokovat. Lze tak očekávat spíše zavedení posílené spolupráce dle čl. 20 Smlouvy o Evropské unii mezi některými členskými státy jako tomu bylo v případě nařízení, kterým se zavedla posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluk.¹⁶⁴

4.3. Haagská konference mezinárodního práva soukromého

Haagská konference mezinárodního práva soukromého v roce 2015 zřídila expertní skupinu, která má prozkoumat možnost přijetí úmluvy o zákonném rodičovství, respektive úmluvy regulující náhradní mateřství a jeho uznávání.¹⁶⁵ Vedle toho se Rada této organizace v 2016

---

¹⁶⁰ European Parliament. *Obstacles to the Free Movement of Rainbow Families in the EU* [Online]. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU\(2021\)671505](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/IPOL_STU(2021)671505)

¹⁶¹ European Parliament. Resolution of 14 September 2021 on LGBTIQ rights in the EU (P9_TA(2021)0366) [Online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0366_EN.html, bod 8.

¹⁶² European Commission. *Cross-border family situations - recognition of parenthood* [Online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12878-Cross-border-family-situations-recognition-of-parenthood_en

¹⁶³ European Commission. *Recognition of parenthood between Member States (E03765)*. [Online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&groupID=3765>

¹⁶⁴ Nařízení Rady EU č. 1259/2010 ze dne 20. 12. 2018, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

¹⁶⁵ Hague Conference on Private International Law. *The Parentage / Surrogacy Project* [Online]. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/parentage-surrogacy>

usnesla na zahájení výzkumu otázky přeshraničního uznávání rozhodnutí o vnitrostátním osvojení. Závěrečná výzkumná zpráva byla publikována v roce 2019.¹⁶⁶ Shrnuje stávající praxi států a ilustruje obtíže, jež mohou nastat, pokud uznávání není automatické. Ve zprávě je doporučeno zahrnutí uznávání rozhodnutí o vnitrostátním osvojení do připravovaného návrhu úmluvy týkající se zákonného rodičovství. Tato možnost byla opakovaně diskutována na zasedáních zmiňované expertní skupiny. Její zpráva s možnými návrhy řešení by měla být předložena v roce 2023.¹⁶⁷

---

¹⁶⁶ Hague Conference on Private International Law. *Report on the cross-border recognition of domestic adoptions*. [Online] 2019. Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/786c956a-912a-4324-9be7-0fa649fdb7a8.pdf>

¹⁶⁷ Hague Conference on Private International Law, op. cit. pozn. 165.

Závěr

Diplomovou práci jsem uvedl citací z projevu Ursuly von der Leyen „*Když jste rodičem v jedné zemi, jste rodičem ve všech zemích.*“ Rozbor právní úpravy uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví a související judikatury provedený v tomto textu však ukazuje, že slova předsedkyně Evropské komise prozatím neodpovídají realitě. Kvůli chybějící mezinárodní či evropské unifikaci je uznávání rozhodnutí o vnitrostátním osvojení regulováno, s výjimkou dvoustranných smluv o právní pomoci, výlučně národní legislativou jednotlivých států, přičemž Česká republika je jedním z příkladů, kdy národní úprava vede k nemožnosti uznat rozhodnutí o osvojení dvěma muži nebo dvěma ženami, mají-li osvojenec, jeden z osvojitelů nebo osvojitelé oba české občanství. Tyto páry totiž nejsou zahrnuty do taxativního výčtu možných osvojitelů v občanském zákoníku, čímž není možné naplnit podmínku v ustanovení § 63 odst. 1 ZMPS, dle které musí být osvojení přípustné dle hmotněprávních ustanovení českého práva. Uznat taková rozhodnutí je možné pouze v případě existence dvoustranné smlouvy o právní pomoci upravující otázku uznávání, neboť tyto smlouvy mají před ZMPS aplikační přednost a výše uvedenou podmínku neobsahují. Česká republika má však v současné době smlouvu o právní pomoci uzavřenu jen se zlomkem států, které osvojení páry stejného pohlaví umožňují. Konkrétně se jedná o Francii, Chorvatsko, Kubu, Slovinsko, Španělsko a Švýcarsko. Vedle toho je možné na základě ZMPS uznat rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví v případech, kdy byli všichni účastníci řízení o osvojení cizinci. Zákon zde totiž nevyžaduje přípustnost osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva. V neposlední řadě se v České republice uznává také společné rodičovství párů stejného pohlaví právně vzniklé v zahraničí jiným způsobem, ať už určením rodičovství k dítěti narozenému prostřednictvím náhradního mateřství nebo fikcí automatického rodičovství partnerky ženy, která dítě porodila.

Tento rozdílný přístup k uznávání rodinných vazeb v závislosti na způsobu nabytí rodičovství a k uznávání rozhodnutí o osvojení v závislosti na občanství osvojence/osvojitelů považuji za nežádoucí a postrádající legitimní cíl. Neuznání vazeb mezi rodičem a dítětem přináší zásadní komplikace pro život dané rodiny, ať už se jedná o nabývání občanství, výkon rodičovské odpovědnosti, nárok na výživné či otázku dědictví. Při dlouhodobé hospitalizaci či úmrtí jednoho nebo obou z rodičů navíc vzniká značná nejistota o osudu dítěte. Domnívám se, že tyto negativní důsledky ve spojení s judikaturou ESLP, dle které mají smluvní státy povinnost uznat právní rodičovství, existují-li zároveň faktické rodinné vazby mezi právním rodičem a dítětem, povedou k závěru, že neuznání rozhodnutí o osvojení párem stejného pohlaví bude až na výjimky v rozporu

s nejlepším zájmem dítěte chráněným čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte a právem na respektování rodinného života zakotveným v čl. 8 Úmluvy. Předpokládám tak, že registrovaný pár dvou mužů, na základě jejichž žaloby zaslal Krajský soud v Praze Ústavnímu soudu návrh na zrušení podmínky přípustnosti osvojení dle hmotněprávních ustanovení českého práva obsažené v § 63 odst. 1 ZMPS, měl po zamítavém nálezu Ústavního soudu rozebraném v kapitole 3.1. nemalé šance na úspěch před ESLP. Stížnost však v tomto případě podána nebyla. Ústavní soud nicméně nyní projednává případ obdobný, kde právní zástupce stěžovatelů již řízení před ESLP očekává. Toto řízení však bude případně trvat několik let a výsledek zcela jistý není. Považuji tak za žádoucí novelizovat ZMPS ve smyslu návrhu senátora Lásky z roku 2021 tak, aby se v § 63 odst. 1 ZMPS zrušila slova „a osvojení by bylo přípustné i podle hmotněprávních ustanovení českého práva“. Obcházení zákona, kterému měla platná úprava dle důvodové zprávy předcházet, je možné zabránit pomocí výhrady veřejného pořádku. Na základě rozboru judikatury provedeném v této práci nelze očekávat, že by rozhodnutí o osvojení párem stejného pohlaví bylo shledáno v rozporu s veřejným pořádkem v obecné rovině. Soudy by tak mohly posoudit jednotlivé případy a určit, zdali je konkrétní rozhodnutí s veřejným pořádkem v rozporu či nikoliv.

Na evropské úrovni podporuji legislativní návrh Evropské komise, který by upravil vzájemné uznávání rodinných vztahů mezi členskými státy. Nedávné rozhodnutí Soudního dvora podrobně představené v kapitole 3.2. sice stanovilo povinnost uznávat rodičovství párů stejného pohlaví, avšak pouze ve vztahu k právu Evropské unie, nikoliv vnitrostátně. To znamená, že po přechodu hranic mezi členskými státy může dojít k situaci, kdy rodina s dvěma otci nebo matkami přestane de iure pro vnitrostátní účely existovat se všemi negativními důsledky, které tento stav přináší. To má dle mého názoru odrazující účinek na volný pohyb v rámci Evropské unie, respektive představuje jeho nepřímou překážku. Proto je iniciativa Evropské komise v této oblasti žádoucí. Jelikož však lze přepokládat negativní postoj vůči takovému návrhu ze strany států jako je Polsko nebo Maďarsko, za vhodné považuji alespoň zavedení posílené spolupráce mezi některými členskými státy dle čl. 20 Smlouvy o Evropské unii. Neboť jak uvedla generální advokátka Juliane Kokott ve stanovisku ke zmíněnému případu Soudního dvora, dítě nenese žádnou odpovědnost za rozdílnou úroveň společenských hodnot mezi členskými státy Evropské unie.¹⁶⁸

Jako velmi smysluplné vnímám také aktivity Haagské konference mezinárodního práva soukromého, jejíž expertní skupina diskutuje nad možností vytvoření mezinárodní úmluvy, která

---

¹⁶⁸ Stanovisko generální advokátky Juliane Kokott ve věci C-490/20 ze dne 15. 4. 2021, bod 26.

by mimo jiné řešila vzájemné uznávání rozhodnutí o vnitrostátním osvojení. Zde je však na místě ještě větší skepse než v případě možné shody na úrovni evropské. Skutečnost, že 67 států světa stále kriminalizuje stejnopohlavní styk¹⁶⁹ a mnoho dalších se staví k právům gayů a leseb velmi rezervovaně, prakticky vylučuje širokou shodu na unifikaci uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví. V neposlední řadě bych na úrovni mezinárodní považoval za vhodné taktéž zahájení diskuze nad modernizací Haagské adopční úmluvy, dle které je v současné době mezinárodní osvojení páry stejného pohlaví vyloučeno. Skeptické předpoklady uvedené výše však platí obdobně i v tomto případě.

---

¹⁶⁹ILGA-World. *State-Sponsored Homophobia* [Online]. 2020. Dostupné z: https://ilga.org/downloads/ILGA_World_State_Sponsored_Homophobia_report_global_legislation_overview_update_December_2020.pdf

Seznam zkratek

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

Haagská adopční úmluva – Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, publikována pod č. 43/2000 Sb. m. s.

Občanský zákoník – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Soudní dvůr – Soudní dvůr Evropské unie

Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a svobod, publikována pod č. 209/1992 Sb.

ÚMPOD – Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí

ZMPS – Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- BRACKEN, Lydia. Recognition of LGBTQI+ parent families across European borders. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. 2022, 29(3), str. 399-406.
- BŘICHÁČEK, Tomáš. § 63 [Uznávání cizích rozhodnutí týkající se osvojení]. In: BŘÍZA, Petr. a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014.
- BURKERTOVÁ, Eva, Nad nálezem Ústavního soudu ve věci uznávání zahraničních adopcí. *Jurisprudence*. 2021, č. 3, str. 25-38.
- DOBIÁŠ, Petr, HÁLOVÁ, Markéta, KOVAŘÍK, Zdeněk a kol.: *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Leges, 2013.
- KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. Brno: Doplněk, 2009.
- LOUWRENS, Kiestra. *The Impact of the European Convention on Human Rights on Private International Law*. Haag: Asser Press, 2014.
- NOVÁKOVÁ, Markéta. § 60 [Pravomoc]. In: PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2013.
- NOVÁKOVÁ, Markéta. § 63 [Uznání cizích rozhodnutí ve věcech osvojení]. In: PAUKNEROVÁ, Monika, ROZEHNALOVÁ, Naděžda, ZAVADILOVÁ, Marta a kol. *Zákon o mezinárodním právu soukromém. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2013.
- REIN-LESCASTEREYRES, Isabelle. Recent Case Law on Cross-Border Surrogacy. In BOELE-WOELKI, Katharina a FUCHS, Katharina (eds.). *Same-sex Relationships and Beyond*. Cambridge: Intersentia, 2017. str. 123-142.
- SEDLÁK, Petr a KYSELOVSKÁ, Tereza. § 794 [Definice osvojení]. In: KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Praha: C. H. Beck, 2020.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- DE CAPITANI, Chiara. Rainbow families and the right to freedom of movement – the V.M.A.v Stolichna obshtina, rayon ‘Pancharevo’ case. In: *EU Law Analysis* [online]. 11. 1. 2022. Dostupné z: <http://eulawanalysis.blogspot.com/2022/01/rainbow-families-and-right-to-freedom.html>
- Council of Europe. *Explanatory Report to the European Convention on the Adoption of Children (Revised)* [online]. Council of Europe, 2008. Dostupné z: <https://rm.coe.int/16800d3833>

GANTY, Sarah. Surrogacy as citizenship deprivation in S.-H. v. Poland. In: *Strasbourg Observers* [online]. 14. 3. 2022. Dostupné z: <https://strasbourgobservers.com/2022/03/14/surrogacy-deprives-from-citizenship-in-s-h-v-poland%ef%bf%bc/>

Hague Conference on Private International Law. *Report on the cross-border recognition of domestic adoptions* [Online]. 2019. Dostupné z: <https://assets.hcch.net/docs/786c956a-912a-4324-9be7-0fa649fdb7a8.pdf>

Hague Conference on Private International Law. *The Parentage / Surrogacy Project* [Online]. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/projects/legislative-projects/parentage-surrogacy>

HROUDNÝ, Jan. Česká republika neuznává zahraniční rozhodnutí o osvojení stejnopohlavními páry. Novela institutu manželství to může změnit. In: *Právo21* [online]. 1. 6. 2021. Dostupné z: https://pravo21.cz/pravo/ceska-republika-neuznava-zahranicni-rozhodnuti-o-osvojeni-stejnopohlavnimi-pary-novela-institutu-manzelstvi-to-muze-zmenit/#_ftn13

iDnes. *Dva roky od prvního osvojení dítěte gay párem v Česku. Rodina teď žije v Nizozemsku* [online]. 23. 2. 2019 Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/gayove-registrovane-partnerstvi-osvojeni-nizozemsko.A190222_112202_domaci_jadv

ILGA-World. *State-Sponsored Homophobia* [Online]. ILGA-World, 2020. Dostupné z: https://ilga.org/downloads/ILGA_World_State_Sponsored_Homophobia_report_global_legislati_on_overview_update_December_2020.pdf

Ministerstvo spravedlnosti. *Dvoustranné smlouvy* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://justice.cz/web/msp/dvoustranne-smlouvy>

PARRA-ARANGUREN, Gonzalo. *Explanatory Report on the Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption* [online]. HCCH, 1993. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2279>

PASEKOVÁ, Eva. Gayové neuspěli u Nejvyššího soudu s uznáním osvojení dítěte. Český právní řád to neumožňuje, zopakovali soudci. In: *Česká justice* [online]. 11. 8. 2022. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2022/08/gayove-neuspeli-u-nejvyssiho-soudu-s-uznanim-osvojeni-ditete-cesky-pravni-rad-to-neumoznuje-zopakovali-soudci/?fbclid=IwAR2psJ3sYmFngzTg3jCFquImtApV2zf-XpEUDrgsLldR0zEljgzNhNdkO3A>

ŠÍNOVÁ, Renáta, KAPITÁN, Zdeněk a kol. *Rodina v mezinárodních souvislostech* [online]. Praha: Leges, 2019. Dostupné z: https://www.umpod.cz/documents/35829/40985/Rodina_v_mezinarodnich_souvislostech.pdf/8836dcfc-030b-ff1d-037c-cf829ae5992b?t=1636223828036

TRYFONIDOU, Alina, WINTEMUTE, Robert. *Obstacles to the Free Movement of Rainbow Families in the EU* [online]. Directorate-General for Internal Policies, 2021. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU\(2021\)671505_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU(2021)671505_EN.pdf)

TRYFONIDOU, Alina. The Cross-Border Recognition of the Parent-Child Relationship in Rainbow Families under EU Law: A Critical View of the ECJ's V.M.A. ruling?. In: *European Law Blog* [online]. 21. 12 2021. Dostupné z: <https://europeanlawblog.eu/2021/12/21/the-cross-border-recognition-of-the-parent-child-relationship-in-rainbow-families-under-eu-law-a-critical-view-of-the-ecjs-v-m-a-ruling/>

Týden.cz. *Návrh zákona o adopcích by pomohl víc lesbičkám než gayům* [online]. 11. 5. 2013. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/gayove-registrovane-partnerstvi-osvojeni-nizozemsko.A190222_112202_domaci_jadv

Úřad prezidenta Ukrajiny. *Legalizace sňatků osob stejného pohlaví* [online]. 2. 8. 2022. Dostupné z: <https://petition.president.gov.ua/petition/144562>

Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí. *Osvojení dítěte z ciziny do České republiky* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz/web/cz/osvojeni-ditete-z-ciziny-do-ceske-republiky>

Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí. *Osvojení dítěte z České republiky do ciziny* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz/web/cz/osvojeni-ditete-z-ceske-republiky-do-ciziny>

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: <https://www.umpod.cz>

Výbor pro práva dítěte. *Obecný komentář č. 14 Výboru pro práva dítěte – o právu dítěte na to, aby jeho nejlepší zájmy byly předním hlediskem* [online]. 2013. Dostupné z: https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/gc/crc_c_gc_14_eng.pdf

Wikipedia. *Same-sex adoption* [online]. [cit. 1. 11. 2022]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Same-sex_adoption#Summary_of_laws_by_jurisdiction

3. Seznam použitých právních předpisů a legislativních dokumentů

Důvodová zpráva k zákonu č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

European Commission. *Follow up to the European Parliament resolution of 2 February 2017 on cross border aspects of adoptions*, č. 2015/2086 (INL) [Online]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/oeil/spdoc.do?i=27982&j=0&l=en>

European Commission. *Cross-border family situations - recognition of parenthood* [Online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12878-Cross-border-family-situations-recognition-of-parenthood_en

European Commission. *LGBTIQ Equality Strategy 2020-2025* [Online]. 2020. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_cs

European Commission. *Recognition of parenthood between Member States (E03765)* [Online]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=en&groupID=3765>

European Commission. *State of Union 2020* [Online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/state-union-addresses/state-union-2020_en

European Parliament. *Cross-border recognition of adoptions - European Added Value Assessment* [Online]. 2016. Dostupné z:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581384/EPRS_STU\(2016\)581384_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/581384/EPRS_STU(2016)581384_EN.pdf)

European Parliament. *Obstacles to the Free Movement of Rainbow Families in the EU* [Online]. 2021. Dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU\(2021\)671505_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2021/671505/IPOL_STU(2021)671505_EN.pdf)

European Parliament. *Report with recommendations to the Commission on cross-border aspects of adoptions*, č. A8-0370/2016 [Online]. 2016. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2016-0370_EN.html

European Parliament. Resolution of 14 September 2021 on LGBTIQ rights in the EU (P9_TA(2021)0366) [Online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0366_EN.html

European Parliament. Resolution of 2 February 2017 with recommendations to the Commission on cross border aspects of adoptions (P8_TA(2017)0013) [Online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2017-0013_EN.html

European Parliament. Resolution of 28 April 2016 Safeguarding the best interest of the child across the EU on the basis of petitions addressed to the European Parliament (P8_TA(2016)0142) [Online]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2016-0142_CS.html

Evropská úmluva o osvojení, publikována pod č. 132/2000 Sb. m. s.

HCCH. Convention of 29 May 1993 on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption. Dostupné z: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=69>

Joint non-paper by Belgium, Cyprus, Czechia, Denmark, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Ireland, Italy, Luxembourg, Malta, the Netherlands, Portugal, Slovenia, Spain, Sweden and the United Kingdom on the future of the LGBTI list of actions [Online]. 2019. Dostupné z: [https://meae.gov.mt/en/Documents/LGBTIQ%20Action%20Plan/Joint%20Non%20Paper%20LGBTI%20\(signed\).pdf](https://meae.gov.mt/en/Documents/LGBTIQ%20Action%20Plan/Joint%20Non%20Paper%20LGBTI%20(signed).pdf)

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unie (2012/C 326/01) (Úřední věstník Evropské unie, C 326/1, 26.10.2012).

Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (2012/C 326/01) (Úřední věstník Evropské unie, C 326/1, 26.10.2012).

Listina základních práv Evropské unie (2010/C 83/02) (Úřední věstník EU, C 83/389, 30. 3. 2010).

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti.

Nařízení Rady (ES) č. 593/2009 ze dne 17. 6. 2008 o právu rozhodném pro smluvní a závazkové vztahy.

Nařízení Rady (EU) č. 2019/1111 ze dne 25. 6. 2019 o příslušnosti, uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti a o mezinárodních únosech dětí.

Nařízení rady EU č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Nařízení Rady EU č. 1259/2010 ze dne 20. 12. 2018, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 1022/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=1022>

Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 1080/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=6&t=1080>

Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 201/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=201>

Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 241/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=241>

Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 320/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=320>

Poslanecká sněmovna České republiky. Sněmovní tisk 320/0 [Online]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=320>

Revidovaná Evropská úmluva o osvojení [online]. Dostupné z: <https://rm.coe.int/1680084823>

Senát Parlamentu České republiky. Senátní tisk 147 [Online]. Dostupné z: <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/historie?action=detail&value=4827>

Smlouva mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 97/1960.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikováno pod č. 44/1983 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikováno pod č. 17/1983 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 3/1978 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikováno pod č. 508/1990 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Jemenskou lidovou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikována pod č. 76/1990 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 93/1989 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 80/1981 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Kyperskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikována pod č. 96/1983 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech, publikována pod č. 63/1990 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech, publikována pod č. 106/1978 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, publikována pod č. 42/1989 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Řeckou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, publikována pod č. 102/1983

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikováno pod č. 207/1964 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, publikována pod č. 6/1989.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, publikována pod č. 95/1993 Sb.

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, o uznání a výkonu justičních rozhodnutí a o vydávání, s Dodatkovým protokolem, publikována pod č. 40/1981 Sb.

Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech, publikována pod č. 133/2003 Sb. m. s.

Smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, publikována pod č. 209/1993 Sb.

Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, publikována pod č. 123/2002 Sb. m. s.

Smlouva mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních, publikováno pod č. 83/1985 Sb.

Smlouva o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem, publikována pod č.1/1996 Sb.

Úmluva mezi republikou Československou a Švýcarskem o uznání a výkonu soudních rozhodnutí s dodatkovým protokolem, publikována pod č. 23/1929 Sb.

Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, publikována pod č 43/2000 Sb. m. s.

Úmluva o ochraně lidských práv a svobod, publikována pod č. 209/1992 Sb.

Úmluva o právech dítěte, publikována pod č. 104/1991 Sb.

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení.

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství.

Zákon č. 186/2013 Sb., o statním občanství České republiky.

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním.

Zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky.

4. Seznam použité judikatury

Nález Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15.

Nález Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. PL. ÚS 6/20.

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16.

Posudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. 4. 2019, č. P16-2018-001.

Projednávaný případ u Ústavního soudu, sp. zn. IV.ÚS 2210/22.

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci S.-H. proti Polsku ze dne 16. 11. 2021, č. 56849/15.

Rozsudek ESD ze dne 14. 12. 2021 ve věci C-490/20.

Rozsudek ESD ze dne 14. 10. 2008 ve věci C-353/06.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci E.B. proti Francii ze dne 22. 1. 2008, č. 43546/02.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Dudgeon proti Spojenému království ze dne 22. 10. 1981, č. 7525/76.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Fretté proti Francii ze dne 26. 2. 2002, č. 36515/97.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Gas a Dubois proti Francii ze dne 15. 3. 2012, č. 25951/07.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mennesson proti Francii, ze dne 26. 6. 2014, č. 65192/11.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Négrépointis-Giannisis proti Řecku ze dne 3. 5. 2011, č. 56759/08.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Schalk a Kopf proti Rakousku ze dne 24. 6. 2010, č. 30141/04.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Valdís Fjölfnisdóttir and ostatní proti Islandu ze dne 18. 8. 2021, č. 71552/17

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci ve věci Oliari a další proti Itálii ze dne 21. 7. 2015, č. 18766/11.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Wagner a J. M. W. L. proti Lucembursku ze dne 28. 6. 2007, č. 76240/01.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci X a další proti Rakousku ze dne 19. 2. 2013, č. 19010/07.

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 28. 4. 2021, č. j. 29 A 166/2018-86.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 4. 4. 2016, č. j. 5 A 185/2012 – 58.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 7. 2022 , sp. zn. 20 Ncu 32/2022.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2020, sp. zn. 20 Ncu 44/2020.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2018, sp. zn. 28 Ncu 44/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2021, sp. zn. 20 Ncu 30/2021.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2019, sp zn. 28 Ncu 168/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2019, sp zn. 28 Ncu 95/2019.

Rozsudek Okresního soudu v Nymburce ze dne 31. 1. 2020, č. j. 5 C 407/2019-19.

Rozsudek Okresního soudu v Prostějově ze dne 5. 11. 2015, č. j. 0 Nc 4714/2015 – 85.

Stanovisko generální advokáty Juliane Kokott ze dne 15. 4. 2021 ve věci C-490/20.

Usnesení ESD ze dne 22. 6. 2022 ve věci C-2/21.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3157/013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2022, sp. zn. 20 Cdo 1065/2022.

5. Seznam ostatních zdrojů

Informace Ministerstva vnitra č. 9/2021 ze dne 7. 6. 2021, č. j. MV-89677-1/VS-2021.

Informace z Úřadu městské části Brno-střed ze dne 7. 7. 2022 poskytnuta na základě zákona o svobodném přístupu k informacím, sp. zn. 2010/MCBS/2022/0116189/2.

Emailová komunikace s advokátem Mgr. Petrem Kallou dne 21. 9. 2022.

Emailová komunikace s vedoucí oddělení mezinárodních adopcí Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí JUDr. Stanislavou Kopeckou, Ph.D dne 10. 10. 2022 a 1. 11. 2022.

ÚMPOD. Stanovisko k senátnímu návrhu na změnu zákona o mezinárodním právu soukromém (senátní tisk č. 147). 2021.

Rozhodnutí Magistrátu hlavního města Prahy ze dne 25. 6. 2021, č. j. MHMP 935371/2021.

Uznávání cizích rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví

Abstrakt

Práce se zabývá jednou z aktuálních otázek úpravy rodičovství v mezinárodním právu soukromém, konkrétně uznáváním cizích rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví. V souvislosti s migrací obyvatel, která je v rámci evropského kontinentu navíc zintenzivněna volným pohybem mezi členskými státy Evropské unie, se otázka uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví ukazuje jako vysoce aktuální. A to i s ohledem na pokračující liberalizaci úpravy rodičovství párů stejného pohlaví ve státech západní Evropy a Skandinávie, a naopak konzervativní přístup států Evropy východní. Tuto aktuálnost potvrzují také v nedávné době publikovaná zásadní rozhodnutí vnitrostátních i mezinárodních soudů, která jsou v práci podrobně rozebrána, stejně jako legislativní návrhy na národní, evropské i mezinárodní úrovni.

Diplomová práce si klade za cíl poskytnout rozbor úpravy uznávání rozhodnutí o osvojení páry stejného pohlaví a související judikatury a legislativních návrhů, a to primárně z perspektivy České republiky. Práce je členěna do čtyř kapitol, úvodu a závěru. V jednotlivých kapitolách definuji osvojení jako právní rodičovství, poskytnu přehled zemí umožňující osvojení páry stejného pohlaví a podrobně rozeberu úpravu uznávání těchto rozhodnutí v ZMPS, dvoustranných smlouvách o právní pomoci a v Haagské adopční úmluvě. Následně se zaměřím na rozbor judikatury českých soudů, Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie týkající se této problematiky. V poslední části práce poté představím tuzemské, evropské i mezinárodní legislativní návrhy v této oblasti.

Práce problematizuje neuznání vazeb mezi rodičem a dítětem ve vztahu k čl. 8 Úmluvy zakotvující právo na ochranu rodinného života. Dále také poukazuje na nesystematičnost právní úpravy uznávání rodičovství párů stejného pohlaví, kdy se možnost uznání liší v závislosti na způsobu nabytí rodičovství a na občanství rodičů.

Klíčová slova: uznávání cizích rozhodnutí, osvojení páry stejného pohlaví, výhrada veřejného pořádku

Recognition of foreign adoptions by same-sex couples

Abstract

The thesis deals with one of the current issues of regulation of parenthood in private international law, namely the recognition of foreign adoption by same-sex couples. In the context of population migration, which is – within Europe - further intensified by free movement between the Member States of the European Union, the issue of recognition of foreign adoption by same-sex couples appears to be highly topical. Especially in light of the continuing liberalisation of the regulation of parenthood of same-sex couples in the countries of Western Europe and Scandinavia on the one hand, and the conservative approach of the countries of Eastern Europe on the other. This situation has resulted in several major decisions of national and international courts, which will be discussed in detail in the thesis, as well as legislative proposals at national, European and international level.

The thesis aims to provide an overview of the regulation of the recognition of foreign adoption of same-sex couples and related case law and legislative proposals, primarily from the perspective of the Czech Republic. The text is divided into four chapters, an introduction and a conclusion. First, I define adoption as a form of legal parenthood, provide an overview of countries allowing adoption by same-sex couples, and discuss in detail the regulation of recognition of such decisions in the Act Governing Private International Law, bilateral treaties, and the Hague Adoption Convention. Afterwards, I analyse the case law of the Czech courts, the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union on this issue. In the last part of the thesis, I describe domestic, European and international legislative proposals in this area.

The thesis problematises the non-recognition of the parent-child relationship in relation to Article 8 of the Convention enshrining the right to respect one's family life. It also points out the inconsistency of the legal regulation of recognition of parenthood of same-sex couples, where the possibility of recognition varies depending on the method of establishment of same-sex parenthood and the citizenship of the same-sex parents.

Key words: recognition of foreign decisions, adoption by same-sex couples, public policy reservation